“उधळलेला राजा”

एका वळूने पळवलेले गाव

(हास्य-विनोदी ग्रामीण कथा)

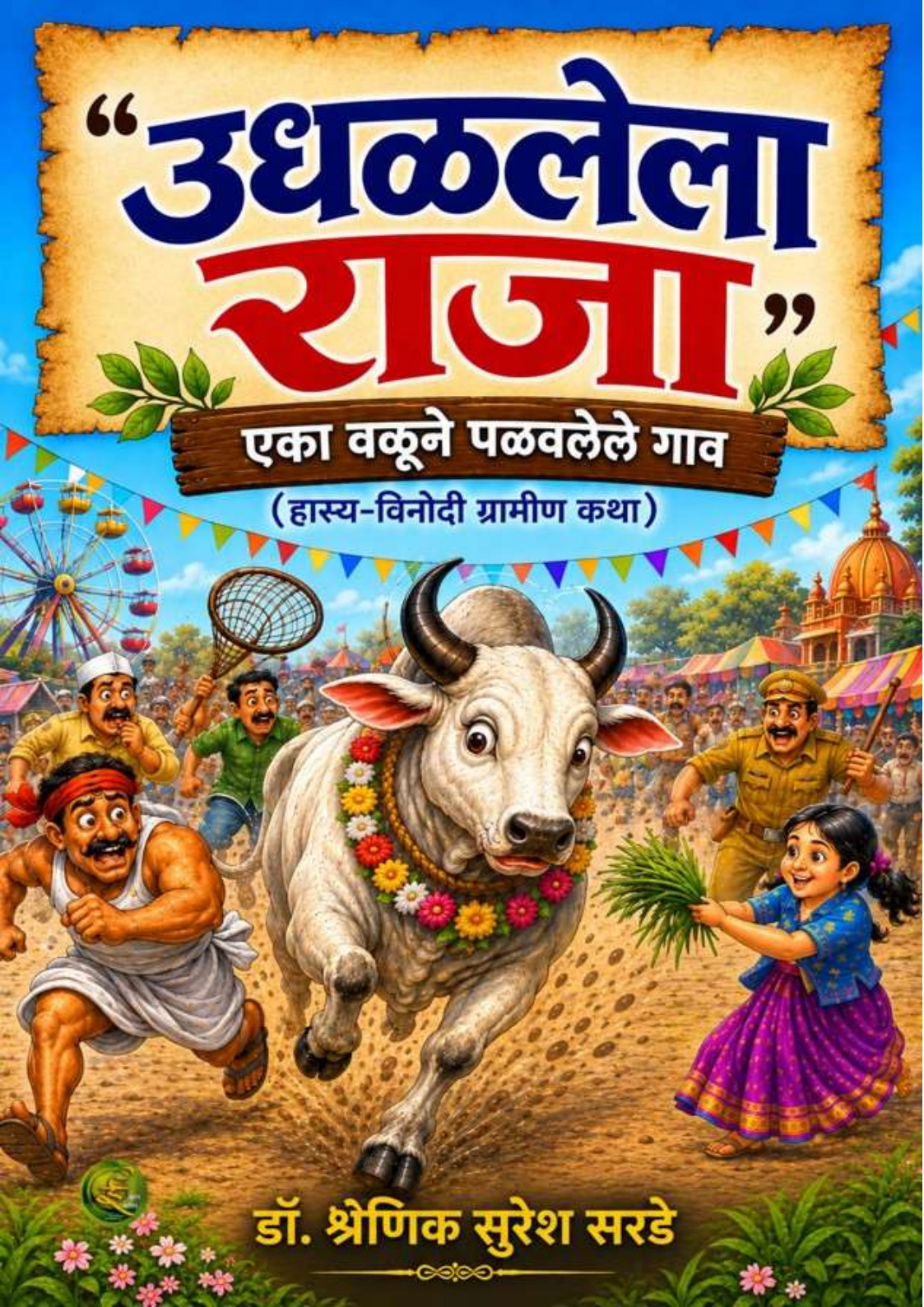

डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे

ई साहित्य प्रतिष्ठान

सादर करत आहे

उधळलेला राजा

एका वळूने पळवलेले गाव

(हास्य-विनोदी ग्रामीण कादंबरी)

डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे

उधळलेला राजा

लेखक: डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे

पत्ता : कवठे पिराण,
ता. मिरज, जि. सांगली – ४१६४१७
मोबाईल क्रमांक : ९०११४६४८३८
ईमेल: shreniks2k7@gmail.com

या पुस्तकातील लेखनाचे सर्व हक्क लेखकाकडे सुरक्षित असून पुस्तकाचे किंवा त्यातील अंशाचे पुनर्मुद्रण वा नाट्य, चित्रपट किंवा इतर रुपांतर करण्यासाठी लेखकाची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे. तसे न केल्यास कायदेशीर कारवाई (दंड व तुरुंगवास) होऊ शकते.

This declaration is as per the Copyright Act 1957 read with Sections 43 and 66 of the IT Act 2000. Copyright protection in India is available for any literary, dramatic, musical, sound recording and artistic work. The Copyright Act 1957 provides for registration of such works. Although an author's copyright in a work is recognised even without registration. Infringement of copyright entitles the owner to remedies of injunction, damages and accounts.

प्रकाशक :- ई साहित्य प्रतिष्ठान

www.esahity.com
esahity@gmail.com
Whatsapp- 9987737237
(विनामूल्य ईपुस्तकांसाठी फ़क्त नाव गाव कळवा)
प्रकाशन : २२ ऑगस्ट २०२६
ISBN: 978-93-6068-733-5

छापिल प्रत खासगी वितरणासाठी उपलब्ध
देणगी मूल्य- रु. २२०/- फक्त
(१००% रक्कम लेखकाकडे छपाईचा खर्च म्हणून जाईल.)
(संपर्क- डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे - 9011464838

©esahity Pratishthan®2026

- विनामूल्य वितरणासाठी उपलब्ध.
- आपले वाचून झाल्यावर आपण हे फ़ॉरवर्ड करू शकता.
- हे ई पुस्तक वेबसाईटवर ठेवण्यापुर्वी किंवा वाचनाव्यतिरिक्त कोणताही वापर करण्यापुर्वी ई-साहित्य प्रतिष्ठानची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

लेखक परिचय

मी डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे आहे. मी इलेक्ट्रॉनिक्स अभियांत्रिकीमध्ये पीएच.डी. पदवी सन २०२४ मध्ये पूर्ण केली आहे. मी गेल्या १७ वर्षांपासून अभियांत्रिकी महाविद्यालयात प्राध्यापक म्हणून कार्यरत आहे. ई-साहित्य प्रकाशन येथे माझी भयाण रात्र, जैन धर्म, जैन धर्म – १, जैन दर्शन् – १, जैन दर्शन् – २, जैन दर्शन् – ३, जैन दर्शन् – ४, अरिहंत, भूताटकी, चंद्रभूमीवरील कुटुंब आणि मोक्षमार्ग- दशलक्षण पर्व पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

मु.पो. : कवठे पिरान,
ता. : मिरज, जि. : सांगली – ४१६४१७
मोबा. नं. : ९०११४६४८३८

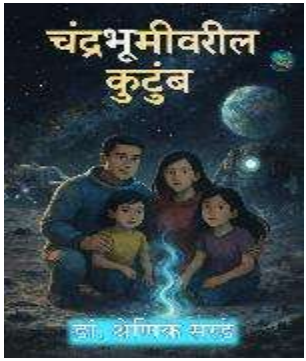

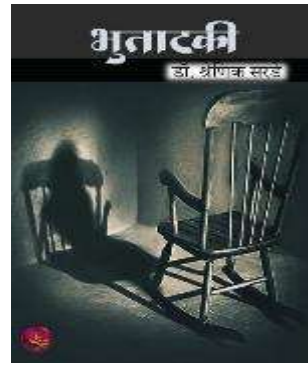

डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे - प्रकाशित पुस्तके-

www.esahity.com

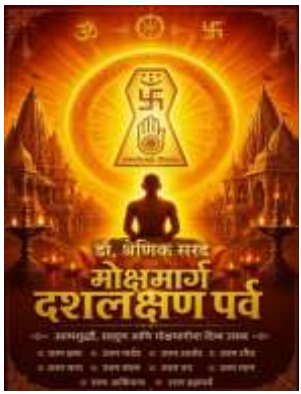

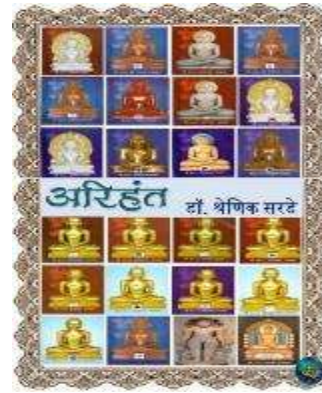

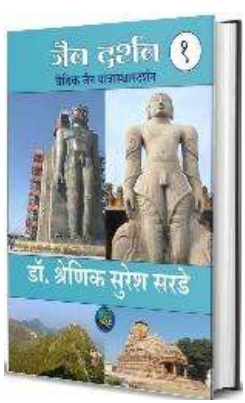

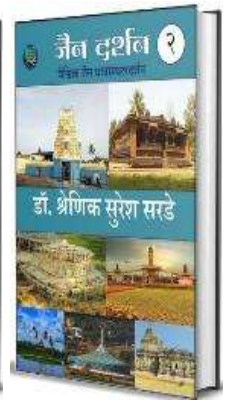

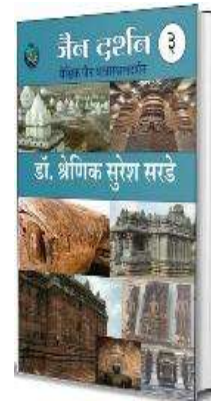

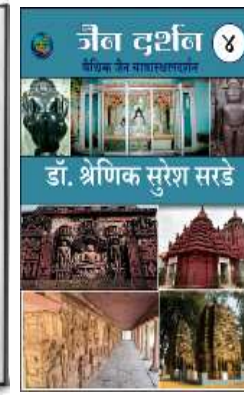

अर्पणपत्रिका:

ग्रामीण जीवनातील निरागसता, विनोद आणि माणुसकी जपणाऱ्या सर्व गावकऱ्यांना, तसेच शेतातील मुक्या जनावरांवर प्रेम करणाऱ्या, त्यांच्या सहवासात आनंद शोधणाऱ्या सर्व शेतकरी बांधवांना, आणि हास्य हेच जीवनातील सर्वात मोठे औषध मानणाऱ्या प्रत्येक वाचकाला,

माझे आई-वडील, कुटुंबीय, मित्रपरिवार, विद्यार्थी आणि माझ्या लेखनप्रवासात प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष साथ देणाऱ्या सर्व हितचिंतकांना, ज्यांच्या प्रेम, प्रेरणा आणि आशीर्वादामुळे लेखनाची ही वाटचाल अधिक समृद्ध होत गेली,

त्यांच्या चरणी ही कादंबरी

कृतज्ञतापूर्वक अर्पण.

– डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे

कवठे पिरान, ता. मिरज, जि. सांगली

मनोगत

प्रिय वाचकहो,

ग्रामीण जीवन म्हणजे केवळ शेती, माती आणि निसर्ग नव्हे; तर त्यात विनोद, माणुसकी, निरागसता आणि असंख्य आठवणींचा खजिना दडलेला असतो. गावात घडणाऱ्या छोट्या-छोट्या घटनाही कधी कधी इतक्या रंगतदार आणि हास्यस्पद असतात की त्या आयुष्यभर लक्षात राहतात.

"उधळलेला राजा" ही अशीच एक हास्य-विनोदी ग्रामीण कादंबरी आहे. एका खोडकर, चपळ आणि हुशार वळूमुळे संपूर्ण गाव कसे वेठीस धरले जाते, त्याला पकडण्यासाठी गावकरी कोणकोणत्या भन्नाट युक्त्या लढवतात आणि त्या प्रयत्नांतून निर्माण होणारा हास्याचा खळखळाट या कादंबरीतून अनुभवायला मिळेल.

या कथेतील **राजा** हा वळू केवळ एक जनावर नाही, तर तो गावातील प्रत्येकासाठी एक आव्हान, एक कुतूहल आणि अखेरीस एक जिव्हाळ्याचा भाग बनतो. गणप्या, धोंडू पैलवान, गौरी, पोलीस पाटील आणि इतर गावकरी यांच्या माध्यमातून ग्रामीण जीवनातील सहज विनोद आणि निरागसता उलगडण्याचा प्रयत्न केला आहे.

ही कथा पूर्णपणे काल्पनिक असली तरी तिची पार्श्वभूमी, पात्रांचा स्वभाव आणि त्यांचे अनुभव आपल्याला आपल्या आसपासच्या गावांमध्ये सहजपणे दिसून येतील. कादंबरीचा मुख्य उद्देश वाचकांचे मनोरंजन करणे, त्यांना मनमुराद हसवणे आणि ग्रामीण संस्कृतीतील जिवंतपणा अनुभवायला लावणे हा आहे. माझ्या लेखनप्रवासात मला सातत्याने प्रोत्साहन देणारे माझे कुटुंबीय, मित्र, सहकारी, विद्यार्थी आणि सर्व वाचक यांचे मी मनःपूर्वक आभार मानतो. त्यांच्या प्रेम, विश्वास आणि शुभेच्छांमुळेच लेखनाची ही वाटचाल अधिक समृद्ध होत आहे.

आपण ही कादंबरी वाचताना मनमोकळे हसाल, गावातील पात्रांशी एकरूप व्हाल आणि "राजा"च्या धम्माल कारनाम्यांचा आनंद घ्याल, अशी अपेक्षा आहे.

आपल्या प्रतिक्रिया, सूचना आणि शुभेच्छा यांचे सदैव स्वागत आहे.

सस्नेह,

डॉ. श्रेणिक सुरेश सरडे

कवठे पिरान, ता. मिरज, जि. सांगली

मो. ९०११४६४८३८

प्रस्तावना

ग्रामीण जीवनात घडणाऱ्या छोट्या-छोट्या घटना अनेकदा मोठ्या कथा बनतात. त्यात विनोद असतो, माणुसकी असते, नाती असतात आणि जीवनाला नवी दिशा देणारा संदेशही दडलेला असतो. *"उधळलेला राजा : एका वळूने पळवलेले गाव"* ही अशीच एक मनोरंजक, हास्य-विनोदी आणि हृदयस्पर्शी कथा आहे. सोनापूर या शांत आणि आनंदी गावात राहणारा "राजा" नावाचा वळू हा या कथेचा मुख्य नायक आहे. अंगाने बलदंड, स्वभावाने खोडकर आणि मनाने निरागस असलेला राजा एका यात्रेदरम्यान अचानक उधळतो आणि संपूर्ण गावाला अक्षरशः पळवून सोडतो. त्याला पकडण्यासाठी गावातील धोंडू पैलवान आपली ताकद वापरतो, गणप्या आपल्या बुद्धीच्या योजना आखतो, नामदेव महाराज भक्तीचा मार्ग अवलंबतात, पोलीस पाटील शिस्तीचा धाक दाखवतात, तर जिलबीवाला गोड सापळा रचतो. परंतु या सर्व प्रयत्नांचे परिणाम मात्र हास्यनिर्मिती करणारे ठरतात.

कथेतील प्रत्येक प्रसंग वाचकांना खळखळून हसवतो. धोंडू पैलवानाची पळापळ, गणप्याच्या फसलेल्या युक्त्या, पोलीस पाटलांचे धोतर, जिलबीवाल्याचा पराभव आणि गावकऱ्यांची

धावपळ हे प्रसंग वाचकांच्या चेहऱ्यावर नकळत हास्य फुलवतात. मात्र या सर्व विनोदामागे एक सुंदर संदेशही दडलेला आहे.

जे काम ताकद, अधिकार आणि युक्ती करू शकत नाहीत, ते प्रेम, विश्वास आणि आपुलकी सहज करून दाखवू शकतात. ही गोष्ट या कथेतील गौरी या छोट्या मुलीच्या माध्यमातून प्रभावीपणे उलगडते. तिच्या निरागस प्रेमामुळे आणि समजूतदारपणामुळे उधळलेला राजा शांत होतो आणि संपूर्ण गावाला एक मौल्यवान धडा मिळतो.

ही कथा केवळ मनोरंजनासाठी नाही, तर ग्रामीण संस्कृती, माणसांमधील जिव्हाळा, प्राण्यांप्रती असलेली माया आणि संकटातही विनोद शोधण्याची वृत्ती यांचे सुंदर चित्रण करते. लहानांपासून मोठ्यांपर्यंत सर्वांना आवडेल अशी ही कथा आहे.
चला तर मग, सोनापूरच्या यात्रेत सहभागी होऊया आणि एका उधळलेल्या वळूमुळे घडलेल्या अविस्मरणीय, हास्यपूर्ण आणि हृदयस्पर्शी प्रवासाचा आनंद घेऊया.

– लेखक

अनुक्रमणिका

प्रकरण	**शीर्षक**
१	राजाची ओळख
२	यात्रेतील धुमाकूळ
३	भन्नाट प्रयत्न
४	महाभन्नाट सापळा
५	गौरीची युक्ती
६	राजाचा धडा
७	दोन वळूंची गफलत
८	ट्रॅक्टर विरुद्ध राजा
९	राजाची नदीतील उडी
१०	राजाचा वाढदिवस

भाग १: राजाची ओळख

सह्याद्रीच्या डोंगररांगांच्या कुशीत वसलेले सोनापूर हे एक छोटेसे, पण अतिशय सुंदर गाव होते. गावाच्या पूर्वेला एक शांत नदी वाहत होती, तर पश्चिमेला हिरवीगार शेतं पसरलेली होती. गावातील लोक साधे, कष्टाळू आणि मनमिळाऊ होते. गावात कोणत्याही घरात आनंदाचा प्रसंग असो किंवा संकटाची वेळ असो, सर्व गावकरी एकमेकांच्या मदतीला धावून येत असत.

सोनापूरची आणखी एक खास ओळख होती. ती म्हणजे गावातील लोकांचा विनोदी स्वभाव. गावात एखादी छोटीशी घटना घडली तरी त्यावर आठ-दहा दिवस चावून चावून चर्चा होत असे. एखाद्याचा पाय घसरून पडला तरी त्यावर चार विनोद तयार होत असत.

याच गावात भिकाजी पाटील उर्फ भिकू काका राहत होते.

भिकू काका साठीतले असले तरी अंगात अजूनही चांगली ताकद होती. पहाटे कोंबडा आरवण्याआधी उठणे, शेतात जाऊन काम करणे, जनावरांची काळजी घेणे आणि संध्याकाळी गावच्या चौकात मित्रांबरोबर गप्पा मारणे, हा त्यांचा रोजचा दिनक्रम होता. भिकू काकांच्या घरी दोन बैल होते—मोती आणि राजा.

मोती स्वभावाने अगदी शांत होता. त्याला जे सांगितले ते तो मुकाट्याने करत असे. नांगरणी असो, गाडी ओढणे असो किंवा शेतात काम करणे असो, मोती कधीही त्रास देत नसे.

पण राजा?

राजा म्हणजे एक चालते-बोलते वादळच होते! अंगाने मजबूत, उंच, गोरा-पान आणि भलीमोठी शिंगे असलेला राजा पाहिला की लोक थक्क होत. पण त्याचा स्वभाव मात्र इतका खोडकर होता की गावातील प्रत्येक माणसाकडे त्याच्याबद्दल एखादी ना एखादी गोष्ट सांगण्यासारखी होती.

राजाला स्थिर उभे राहणे मुळीच आवडत नसे. कधी तो एखाद्या शेतात शिरून हिरवा चारा खाऊन टाकत असे, तर कधी गावातील मुलांच्या मागे धावत असे.

एकदा तर त्याने गावच्या चौकात उभ्या असलेल्या सायकलींची रांग मोडून टाकली होती.

त्या दिवशी गावातील पोस्टमन गणपत काका पत्रे वाटण्यासाठी आले होते. त्यांनी आपली सायकल चौकात लावली होती.

राजा निवांत तिकडे आला.

त्याने आधी सायकलचा वास घेतला.

मग हळूच तिच्या हँडलला ढुशी मारली.

पहिली सायकल पडली.

तिच्यावर दुसरी पडली.

मग तिसरी.

काही क्षणांत दहा-बारा सायकलींचा डोंगर तयार झाला.

गणपत काका धावत आले.

"अरेरे! माझी सायकल!"

राजा मात्र निरागस चेहरा करून उभा होता.

जणू काही त्याला काहीच माहिती नाही.

त्या दिवसानंतर गावातील लोक सायकल लावताना आधी राजाची जागा तपासत असत.

राजाच्या खोड्या दिवसेंदिवस वाढत होत्या.
एकदा गावातील शाळेत वार्षिक स्नेहसंमेलन होते.
विद्यार्थी नाटकाचा सराव करत होते.
मुख्याध्यापक देशमुख सर खुर्चीत बसून कार्यक्रम पाहत होते.
तेवढ्यात शाळेचे फाटक उघडे असल्याचे पाहून राजा आत शिरला.
मुलांना वाटले, एखादा पाहुणा आला आहे.
पण काही क्षणांतच राजा थेट रंगमंचावर चढला.
एका मुलाने राजाची भूमिका केली होती.
त्याच्या डोक्यावर कागदाचे शिंग होते.
राजाने त्याच्याकडे पाहिले.
पुन्हा पाहिले.
आणि अचानक त्याच्या मागे धावायला सुरुवात केली.
तो मुलगा जीवाच्या आकांताने पळू लागला.
त्याच्या मागे राजा.
राजाच्या मागे शिक्षक.
आणि शिक्षकांच्या मागे संपूर्ण शाळा!
दहा मिनिटे शाळेच्या मैदानात एक वेगळीच शर्यत सुरू होती.
शेवटी राजा कंटाळून एका झाडाखाली जाऊन बसला.
पण त्या घटनेची चर्चा महिनाभर सुरू होती.

गावातील मुलांना मात्र राजा खूप आवडत असे.
विशेषतः भिकू काकांची नात गौरी.
गौरी दहा वर्षांची होती.
ती रोज शाळेतून आल्यावर सरळ गोठ्यात जात असे.
राजाच्या कपाळावरून हात फिरवत म्हणायची,
"काय रे राजा, आज कोणती खोडी केलीस?"
राजा हलकेच हंबरायचा.
गौरीला वाटायचे तो तिच्याशी बोलतो आहे.
आश्चर्याची गोष्ट म्हणजे राजा गौरीचे ऐकत असे.
गावातील इतर लोकांना पाहून तो कितीही उधळला तरी गौरीसमोर तो शांत असायचा.
भिकू काका नेहमी म्हणत,
"हा वळू माझ्यापेक्षा गौरीचंच जास्त ऐकतो."
एके दिवशी गावच्या चौकात नेहमीप्रमाणे गप्पा रंगल्या होत्या.
धोंडू पैलवान, गणप्या, नामदेव महाराज आणि पोलीस पाटील सगळे जमले होते.
विषय अर्थातच राजा होता.
धोंडू पैलवान छाती फुगवत म्हणाला,
"मला एक दिवस हा वळू सांभाळायला द्या. एका दिवसात शिस्त लावतो."

गणप्या हसत म्हणाला,
"तुम्ही त्याला शिस्त लावणार की तो तुम्हाला, ते आधी ठरवा."
चौकात हशा पिकला.
धोंडू वैतागला.
"तुम्ही माझी ताकद पाहिली नाही."
तेवढ्यात जणू काही राजाने त्याचे बोलणे ऐकले.
तो तिकडे चालत आला.
धोंडू पैलवानने त्याच्याकडे रुबाबात पाहिले.
राजानेही त्याच्याकडे पाहिले.
काही क्षण दोघे एकमेकांकडे पाहत राहिले.
गावकऱ्यांना वाटले आता काहीतरी होणार.
आणि झालेही.
राजाने अचानक धोंडूच्या खांद्यावर ठेवलेला टॉवेल तोंडात पकडला.
आणि पळायला सुरुवात केली.
"अरे! माझा टॉवेल!"
धोंडू त्याच्या मागे धावू लागला.
संपूर्ण चौकात हशा पिकला.
एक किलोमीटर धावल्यानंतर धोंडू दमून बसला.

राजाने टॉवेल जवळच्या झाडावर टाकला आणि शांतपणे निघून गेला.

त्या दिवसानंतर अनेक दिवस गावकरी धोंडूला पाहिले की विचारत,

"काय पैलवान, टॉवेल सापडला का?"

यात्रेचा दिवस जवळ येत होता.

सोनापूरची वार्षिक यात्रा म्हणजे गावाचा सर्वांत मोठा उत्सव.

गावात आधीपासूनच तयारी सुरू झाली होती.

रस्ते स्वच्छ केले जात होते.

मंडप उभारले जात होते.

दूरदूरच्या गावांमधून व्यापारी येत होते.

मिठाई, खेळणी, कपडे, भांडी, शेतीची अवजारे—सगळ्या वस्तूंची दुकाने लागणार होती.

भिकू काकांनी यंदा एक वेगळाच विचार केला.

"यावर्षी राजाला यात्रेत घेऊन जायचं."

हे ऐकून गौरी आनंदली.

पण गावकरी मात्र काळजीत पडले.

गणप्या म्हणाला,

"काका, हा निर्णय नीट विचार करून घ्या."

"का रे?"

"राजा आणि यात्रा म्हणजे गोंधळाची हमी!"
सगळे हसू लागले.
पण भिकू काकांचा विश्वास होता की राजा व्यवस्थित वागेल.
त्यांनी त्याला खास सजवण्याचे ठरवले.
यात्रेच्या आदल्या दिवशी राजाला नदीवर नेण्यात आले.
त्याला छान अंघोळ घालण्यात आली.
अंग स्वच्छ घासून पुसण्यात आले.
शिंगांना लाल-पिवळे रंग लावण्यात आले.
गळ्यात नवीन घंटा बांधण्यात आली.
गौरीने त्याच्या गळ्यात फुलांची माळ घातली.
राजा इतका देखणा दिसत होता की रस्त्यावरून जाणारे लोक थांबून त्याच्याकडे पाहत होते.
भिकू काका अभिमानाने म्हणाले,
"यंदा यात्रेत सगळ्यांचे लक्ष माझ्या राजाकडेच जाणार."
पण त्यांना कल्पनाही नव्हती की दुसऱ्या दिवशी संपूर्ण यात्रेचे लक्ष राजाकडे जाणार होते—पण अगदी वेगळ्या कारणासाठी!
राजा मात्र शांत उभा होता.
त्याच्या डोळ्यांत काहीतरी वेगळेच चमकत होते.
जणू काही त्याच्या मनात एखादी खोडकर योजना आधीपासूनच तयार होती.

आकाशात सूर्य मावळत होता.
यात्रेच्या आदल्या रात्री गावभर उत्साहाचे वातावरण होते.
पण दुसऱ्या दिवशी सकाळी सोनापूरच्या इतिहासातील सर्वांत मोठा विनोदी गोंधळ घडणार होता...
आणि त्या गोंधळामुळे संपूर्ण गाव एका उधळलेल्या वळूच्या मागे धावणार होते.

भाग २ : यात्रेतील धुमाकूळ

सोनापूर गावात यात्रेचा दिवस उजाडला. पहाटेपासूनच गावात उत्साहाचे वातावरण होते. प्रत्येक घरातून लोक नटून-थटून यात्रेला जाण्याची तयारी करत होते. कुणी नवीन कपडे घातले होते, तर कुणी मुलांसाठी खेळणी आणि मिठाई घेण्याची यादी तयार केली होती.

गावाच्या चौकात मोठा मंडप उभारला होता. रंगीबेरंगी पताका वाऱ्यावर डोलत होत्या. हलव्याचा, जिलबीचा, भजीचा आणि गरम चहाचा सुगंध संपूर्ण परिसरात दरवळत होता.

भिकू काकांच्या घरीसुद्धा लगबग सुरू होती.

गौरी सकाळपासूनच आनंदात होती.

"आज राजा यात्रेत जाणार!" ती सारखी म्हणत होती.

भिकू काकांनी राजाला पुन्हा एकदा सजवले. त्याच्या शिंगांना ताजा रंग दिला. गळ्यातील घंटा चकाकत होती. फुलांची नवीन माळ घातली होती.

राजा खरोखर एखाद्या राजासारखा दिसत होता.

"काका, आज राजा खूप छान दिसतोय!" गण्या म्हणाला.

भिकू काका मिशीला पीळ देत म्हणाले,

"अरे, माझा राजा आहेच तसा!"

राजाने मोठ्याने हंबरडा फोडला.
"हम्म्मा!"
गौरी हसत म्हणाली,
"बघा, त्यालाही स्वतःचा अभिमान वाटतोय."
सगळे हसू लागले.
सकाळी दहा वाजता भिकू काका राजाला घेऊन यात्रेकडे निघाले.
रस्त्यावरून जाताना लोक थांबून त्याच्याकडे पाहत होते.
एक म्हातारे आजोबा म्हणाले,
"अरे, हा वळू आहे की चित्रपटाचा नायक?"
दुसरे म्हणाले,
"असं वाटतंय, आज यात्रेचा प्रमुख पाहुणा हाच आहे!"
राजा अभिमानाने चालत होता.
त्याच्या गळ्यातील घंटा टणटण वाजत होत्या.
भिकू काका दोरी घट्ट पकडून होते.
कारण त्यांना राजाच्या खोडकर स्वभावाची चांगलीच कल्पना होती.
यात्रेत पोहोचताच लोकांची गर्दी राजाभोवती जमा झाली.
मुलं त्याच्याकडे पाहून आनंदाने ओरडत होती.
काहीजण फोटो काढत होते.
एक मुलगा तर आपल्या वडिलांना म्हणाला,

"बाबा, मला असाच वळू पाहिजे."
वडील म्हणाले,
"बाळा, असा वळू घरी आणला तर आपण घराबाहेर पडू!"
लोकांमध्ये पुन्हा हशा पिकला.
राजाला मात्र हे सगळं खूप आवडत होतं.
तो इकडे-तिकडे मान हलवत लोकांकडे पाहत होता.
तेवढ्यात धोंडू पैलवान आला.
त्याने राजाकडे पाहिले आणि म्हणाला,
"भिकू काका, मला हा वळू काहीतरी गडबड करणार असं वाटतंय."
भिकू काका म्हणाले,
"अरे काही नाही. आज तो खूप शांत आहे."
गणप्या लगेच म्हणाला,
"राजा शांत म्हणजे नदी कोरडी!"
चौकात हशा पिकला.
दुपार जवळ आली.
यात्रेत गर्दी आणखी वाढली.
एका बाजूला खेळण्यांची दुकाने होती.
दुसरीकडे मिठाईची दुकाने.
मध्येच फुगे विकणारा बबन उभा होता.

त्याच्याकडे लाल, पिवळे, हिरवे आणि निळे असे मोठमोठे फुगे होते.
एक लहान मुलगा फुगा घेत होता.
तेवढ्यात त्याच्या हातातून फुगा निसटला.
तो आकाशात गेला.
मुलगा रडायला लागला.
बबनने दुसरा फुगा दिला.
पण तो फुगा देत असतानाच...
धाड!
मोठा आवाज झाला.
एका फुग्याचा स्फोट झाला.
राजा दचकला.
त्याने कान टवकारले.
मान वर केली.
डोळे मोठे केले.
त्याच वेळी जवळच्या मंडपात ढोल-ताशांचा जोरदार गजर सुरू झाला.
धडाम! धडाम! ढमाढम!
फुग्याचा आवाज आणि ढोलांचा गडगडाट एकाच वेळी
झाल्यामुळे राजा पूर्णपणे घाबरला.

त्याने एकदम पुढे उडी मारली.
भिकू काकांच्या हातातील दोरी ताणली गेली.
"अरे थांब!"

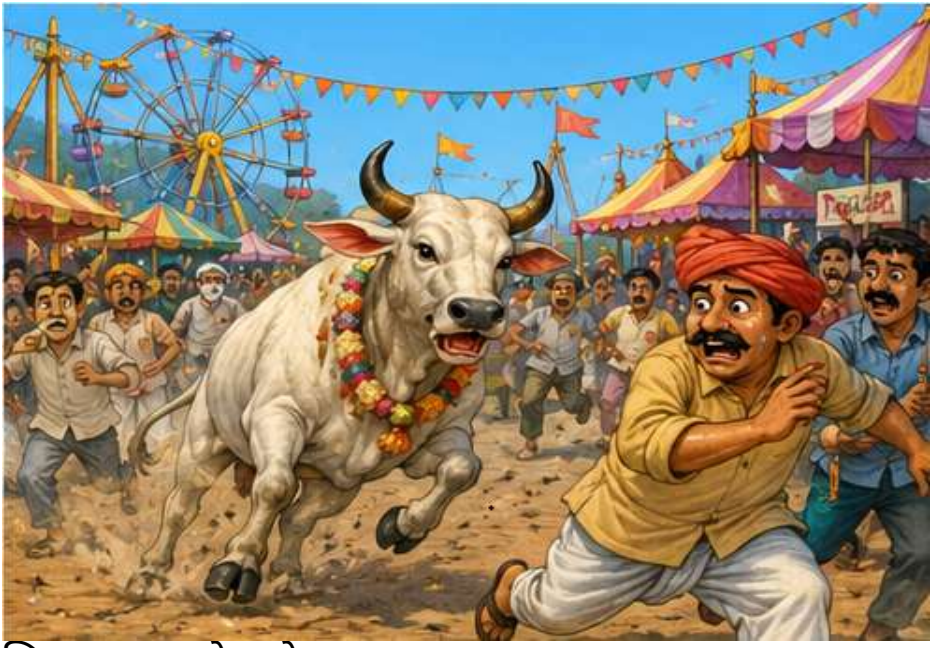

भिकू काका ओरडले.
पण उशीर झाला होता.
राजाने एक जोरदार हिसका दिला.
दोरी हातातून निसटली.
आणि...
राजा सुसाट वेगाने धावू लागला.
"वळू उधळला!"

कोणीतरी ओरडला.
क्षणात यात्रेत खळबळ उडाली.
लोक बाजूला पळू लागले.
काहीजण दुकानांच्या मागे लपले.
काहीजण झाडांवर चढले.
एक माणूस घाईघाईने पळताना थेट उसाच्या रसाच्या गाडीत शिरला.
रसवाला ओरडला,
"अहो! रस प्यायचा आहे की आंघोळ करायची आहे?"
गर्दीत हशा पिकला.
राजा धावत धावत जिलबीच्या दुकानाजवळ पोहोचला.
जिलबीवाला तव्यावर जिलबी तळत होता.
त्याने राजाला पाहिले.
घाबरून तो मागे सरकला.
राजा ताटाजवळ थांबला.
सगळ्यांना वाटले, आता तो जिलबी खाणार.
पण राजाने फक्त मान हलवली.
ताट हवेत उडाले.
गरमागरम जिलब्या चार दिशांना पसरल्या.
एका माणसाच्या टोपीवर जिलबी जाऊन पडली.

दुसऱ्याच्या खांद्यावर.
एका मुलाने ती उचलून खायला सुरुवात केली.
तो आनंदाने म्हणाला,
"आई, आज जिलबी पावसासारखी पडतेय!"
राजा पुढे धावत गेला.
तेथे फोटो काढण्यासाठी खास मंडप उभारला होता.
गावचे सरपंच, पोलीस पाटील आणि काही मान्यवर फोटोसाठी उभे होते.
फोटोग्राफर कॅमेरा तयार करत होता.
"सगळे हसा!"
तो म्हणाला.
तेवढ्यात राजाने मागून प्रवेश केला.
आणि मोठ्याने हंबरडा फोडला.
"हम्म्मा!"
सरपंच दचकले.
पोलीस पाटील मागे उडी मारून पडले.
आणि त्याच क्षणी फोटो क्लिक झाला.
नंतर जेव्हा फोटो धुतले गेले, तेव्हा त्यात सर्वजण घाबरलेले आणि मागे राजा रुबाबात उभा दिसत होता.
तो फोटो पुढे अनेक वर्षे गावातील विनोदाचा विषय बनला.

राजा आता भाजी बाजाराकडे वळला.
तेथे टोमॅटो, वांगी, कोबी, मिरच्या, भोपळे अशा भाज्यांच्या राशी मांडलेल्या होत्या.
एक भाजीवाला ओरडला,
"अरे थांबा! वळू येतोय!"
पण तोपर्यंत उशीर झाला होता.
राजाने एका टोपलीला धक्का दिला.
टोमॅटो रस्त्यावर लोळू लागले.
दुसरी टोपली पडली.
मिरच्या इकडे-तिकडे उडाल्या.
एक माणूस घसरून बसला.
उठताना त्याच्या हातात कोबी आला.
तो म्हणाला,
"मी भाजी घ्यायला आलो नव्हतो!"
लोक खळखळून हसू लागले.
दरम्यान भिकू काका, गण्या, धोंडू पैलवान आणि इतर गावकरी राजाच्या मागे धावत होते.
भिकू काका धापा टाकत म्हणाले,
"कोणी तरी त्याला पकडा!"
धोंडू म्हणाला,

"मी पकडतो!"
पण धावताना त्याचा पाय एका भोपळ्यावर पडला.
तो थेट चिखलात जाऊन पडला.
गणप्या म्हणाला,
"पैलवान, वळू पकडण्याआधी जमीन पकडलीत!"
सगळे हसू लागले.
आता यात्रेतील प्रत्येक दुकानावर एकच चर्चा सुरू होती.
"राजा कुठे गेला?"
"कोण पकडणार?"
"पुढे काय होणार?"
लहान मुलांना तर हा सगळा प्रकार खूप मजेशीर वाटत होता.
एक मुलगा म्हणाला,
"यात्रेतल्या खेळांपेक्षा हा खेळ जास्त भारी आहे!"
राजा मात्र अजून थांबला नव्हता. तो यात्रेच्या दुसऱ्या टोकाकडे वेगाने धावत होता. त्याच्या मागे गावकरी, पैलवान, पोलीस पाटील, भिकू काका आणि उत्सुक लोकांची फौज धावत होती. कोणी त्याला पकडण्याचा विचार करत होते. कोणी फक्त तमाशा पाहत होते.

भाग ३: भन्नाट प्रयत्न

यात्रेतील गोंधळ वाढतच चालला होता. राजा वळू यात्रेच्या एका टोकापासून दुसऱ्या टोकापर्यंत धावत होता आणि त्याच्या मागे संपूर्ण सोनापूर गाव पळत होते. काही जण त्याला पकडण्यासाठी धावत होते, तर काही जण फक्त तमाशा पाहण्यासाठी.

भिकू काकांची अवस्था तर फारच बिकट झाली होती. धावत-धावत त्यांचा श्वास फुलला होता. कपाळावर घामाच्या धारा वाहत होत्या.

"अरे, कोणी तरी त्या वळूला पकडा रे!" ते ओरडत होते.

पण राजाचा वेग पाहून कोणीही त्याच्या फार जवळ जाण्याची हिंमत करत नव्हते.

तेवढ्यात धोंडू पैलवान छाती फुगवत पुढे आला.

"काका, आता तुम्ही काळजी करू नका. हा धोंडू पैलवान जिवंत असेपर्यंत कोणताही वळू मोकळा फिरू शकत नाही!"

गणप्या लगेच म्हणाला,

"हो, पण वळूनेही हे ऐकायला हवं."

गर्दीत हशा पिकला.

धोंडूने आपला सदरा काढला.

कंबर कसली.

मिशांना पीळ दिला.
आणि सिनेमातील नायकासारखा चालत राजासमोर गेला.
"ये राजा! आज तुझी आणि माझी कुस्ती!"
लोक गोल करून उभे राहिले.
सगळ्यांना उत्सुकता लागली.
धोंडूने दोन्ही हात पसरले.
राजा काही क्षण त्याच्याकडे पाहत राहिला.
धोंडूला वाटलं, वळू घाबरला.
तो आणखी पुढे गेला.
"चल रे!"
तेवढ्यात राजाने अचानक मान खाली घेतली.
धोंडूच्या दिशेने झेप घेतली.
"अरे बापरे!"
धोंडू घाबरला.
तो वळून पळू लागला.
आणि पुढची पाच मिनिटे संपूर्ण यात्रेत एक वेगळाच खेळ सुरू झाला.
पुढे धोंडू.
मागे राजा.
आणि त्यांच्या मागे संपूर्ण गाव!

एका मुलाने हसत विचारले,
"आई, हा खेळ कोणता आहे?"
आई म्हणाली,
"बाळा, याला म्हणतात 'पैलवान पळाला'!"
सगळे खदखदून हसू लागले.
धावताना धोंडूला पुढे एक गवताची मोठी गंजी दिसली.
त्याच्या डोक्यात युक्ती आली.
"यात उडी मारली तर वळू मला शोधू शकणार नाही."
तो थेट गंजीत घुसला.
राजा तिथे पोहोचला.
गंजीभोवती फिरला.
वास घेतला.
मग शांतपणे तिथेच उभा राहिला.
धोंडूला वाटलं, वळू निघून गेला असेल.
त्याने डोकं बाहेर काढलं.
राजा समोरच उभा होता.
"हम्म्मा!"

धोंडूने पुन्हा गंजीत उडी मारली

गर्दीत हशाचा स्फोट झाला.
धोंडूची अवस्था पाहून गणप्या पुढे आला.
"ताकदीने नाही, बुद्धीने काम करायचं."
तो गावात स्वतःला फार हुशार समजत असे.
त्याने काही मुलांना बोलावले.
मोठे जाळे आणले.

रस्त्याच्या मध्ये जाळे पसरले.
"राजा यात अडकणार."
गणप्या आत्मविश्वासाने म्हणाला.
सगळे झाडामागे लपले.
थोड्या वेळाने राजा तिकडे आला.
तो जाळ्याजवळ थांबला.

त्याने जाळ्याकडे पाहिले.
पुन्हा पाहिले.
मग शांतपणे बाजूच्या वाटेने पुढे निघून गेला.
गणप्या अवाक झाला.
धोंडू हसत म्हणाला,
"तुझी बुद्धी आणि त्याची बुद्धी यांत त्याचीच जिंकली!"
गणप्या हार मानणाऱ्यांपैकी नव्हता.
त्याने विचार केला,
"प्रत्येक प्राण्याला खायला आवडतं."
त्याने बाजारातून केळी आणली.
रस्त्यावर मांडली.
स्वतः झाडामागे लपला.
राजा तिकडे आला.
केळी खाल्ली.
सगळी संपवली.
आणि निघून गेला.
गणप्या धावत बाहेर आला.
"अरे! अडकला का नाही?"
मुलगा म्हणाला,
"काका, त्याने केळी खाल्ली; पण तुमचा सापळा नाही!"

नामदेव महाराज पुढे आले.
त्यांच्या चेहऱ्यावर गंभीर भाव होते.
"हा वळू प्रेमाने आणि भक्तीने शांत होईल."
त्यांनी भजनी मंडळाला बोलावले.
टाळ, मृदुंग, झांजा सगळं सज्ज झालं.
महाराजांनी अभंग सुरू केला.
"राम कृष्ण हरी..."
मंडळही सुरात सामील झालं.
राजा दूर उभा राहून पाहत होता.
महाराज आनंदाने म्हणाले,
"बघा, तो शांत होतोय."
पण पुढच्याच क्षणी राजा तालावर उड्या मारू लागला.
त्याला भजन आवडलं होतं!
तो थेट मंडळात शिरला.
टाळ वाजवणारा एकीकडे पळाला.
मृदुंगवाला दुसरीकडे.
झांजा वाजवणारा तिसरीकडे.
पण तरीही भजन सुरू होतं.
कारण पळताना सुद्धा टाळ-मृदुंग वाजत होते.
यात्रेतल्या लोकांना हे दृश्य पाहून हसू आवरत नव्हते.

गोंधळात महाराजांची पगडी खाली पडली.
राजाने ती उचलली.
तोंडात धरली.

आणि धावत सुटला.
महाराज त्याच्या मागे धावू लागले.
"अरे, माझी पगडी!"
गणप्या म्हणाला,
"महाराज, आता राजा भक्त झाला. प्रसाद म्हणून पगडी घेऊन गेला!"
सगळे पोट धरून हसू लागले.
राजा पुढे गेला.

चहाच्या दुकानाजवळ थांबला.
चहावाला घाबरला.
"आता माझं दुकान गेलं."
पण राजा शांत उभा राहिला.
चहावाल्याने सुटकेचा निःश्वास टाकला.
तेवढ्यात राजाने शेपटी फिरवली.
संपूर्ण चहाचे कप खाली पडले.
चहावाला डोक्यावर हात मारून बसला.
एक ग्राहक म्हणाला,
"काही हरकत नाही. आज चहा नाही, तमाशा मिळाला!"
दोन तास उलटले होते.
राजा अजूनही मोकळा फिरत होता.
गावकरी थकले होते.
मग चौकात तातडीची सभा भरली.
भिकू काका, धोंडू, गणप्या, नामदेव महाराज, पोलीस पाटील सगळे जमले.
धोंडू म्हणाला,
"ताकद उपयोगी पडली नाही."
गणप्या म्हणाला,
"बुद्धीही फसली."

महाराज म्हणाले,
"भक्तीही निष्फळ ठरली."
एक वृद्ध आजोबा म्हणाले,
"मग आता देवच वाचवो."
तेवढ्यात जवळ उभा असलेला मुलगा म्हणाला,
"किंवा राजा स्वतःच थकून थांबो."
सगळे पुन्हा हसू लागले.
सभा सुरू असतानाच एक मुलगा धावत आला.
"अरे! राजा बाजाराच्या दुसऱ्या बाजूला गेला!"
सगळे पुन्हा उठले.
धोंडू म्हणाला, "चला!"
गणप्या म्हणाला, "यावेळी नक्की पकडू."
महाराज म्हणाले, "हरिनाम घेत चला."
भिकू काका डोक्यावर हात ठेवून म्हणाले,
"देवा, आजचा दिवस संपव."
पण त्यांना माहीत नव्हतं की खरी धमाल अजून बाकी होती.
कारण आता मैदानात उतरणार होते—पोलीस पाटील, जिलबीवाला आणि बैलगाडीवाले!
आणि त्यांच्या प्रयत्नांमुळे यात्रेतील हास्य-विनोद आणखी रंगणार होता.

भाग ४: महाभन्नाट सापळा

सोनापूरच्या यात्रेत आता दुपार उलटून गेली होती. सकाळपासून सुरू झालेला गोंधळ अजूनही थांबण्याची चिन्हे दिसत नव्हती. राजा वळूने संपूर्ण यात्रेला अक्षरशः वेठीस धरले होते. धोंडू पैलवानाची ताकद, गणप्याची बुद्धी आणि नामदेव महाराजांचे भजन—सर्व उपाय फसले होते.

भिकू काकांच्या चेहऱ्यावर चिंता स्पष्ट दिसत होती.

"अरे, सकाळी यात्रेला आलो होतो. आता वाटतंय की रात्रीपर्यंत वळूच्या मागेच धावायचं आहे!" ते वैतागून म्हणाले.

गणप्या हसत म्हणाला,

"काका, यात्रेतील सगळे खेळ बंद झालेत. आता लोक फक्त 'राजा पकडा' हा खेळ पाहत आहेत."

खरंच, अनेक लोक आपली खरेदी विसरून राजाच्या मागे फिरत होते.

तेवढ्यात गावचे पोलीस पाटील मोठ्या रुबाबात पुढे आले.

त्यांनी खाकी रंगाचा कोट घातला होता. डोक्यावर टोपी होती आणि हातात शिट्टी होती.

ते मिशीला पीळ देत म्हणाले,

"इतके लोक मिळून एक वळू पकडू शकत नाहीत? बाजूला व्हा. आता कायदा आणि सुव्यवस्था कामाला लागणार!"
धोंडू पैलवान कुजबुजला,
"आता खरी मजा येणार."
पोलीस पाटील राजाच्या दिशेने चालू लागले.
त्यांनी शिट्टी तोंडात धरली.
आणि...
पीईईईईईईईई...!
मोठा आवाज झाला.
सगळ्यांनी श्वास रोखला.
राजाने डोके वर केले.
शिट्टीच्या दिशेने पाहिले.
पोलीस पाटलांना वाटले की आता वळू थांबेल.
पण राजाने अचानक त्यांच्या दिशेने धाव घेतली.
"अरे देवा!"
पोलीस पाटलांच्या तोंडून किंकाळी फुटली.
ते वळले आणि जीवाच्या आकांताने पळू लागले.
धावताना घाईत त्यांचे धोतर सैल झाले.

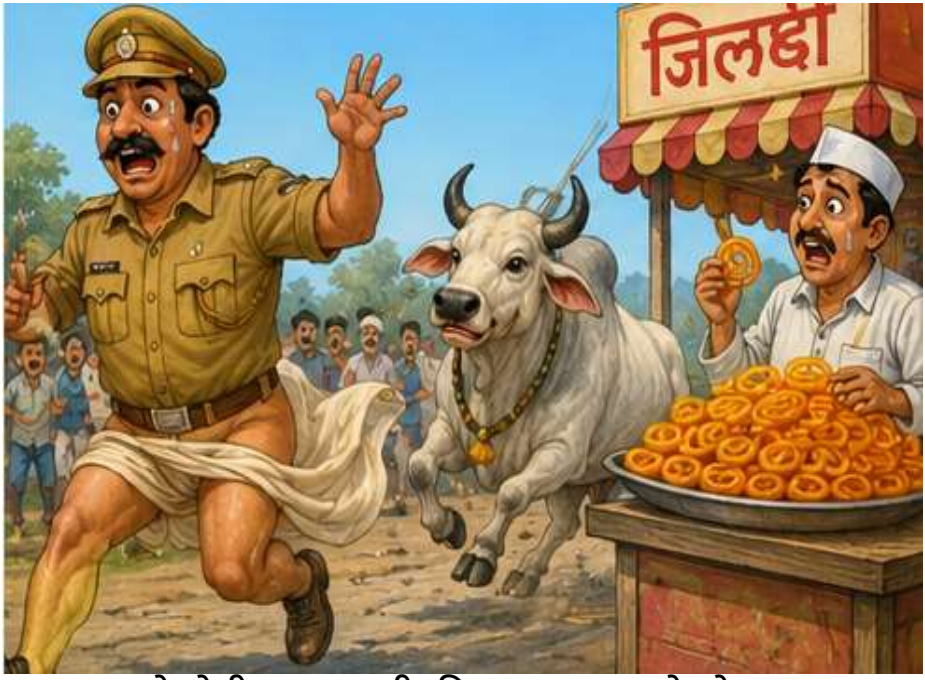

एका हाताने टोपी पकडायची की दुसऱ्या हाताने धोतर, असा प्रश्न त्यांना पडला.

शेवटी त्यांनी धोतर पकडले.

टोपी उडून गेली.

मागे धावत असलेल्या मुलाने ती उचलली.

तो ओरडला,

"पाटील काका, तुमचा मुकुट पडला!"

गर्दीत एकच हशा पिकला.

पोलीस पाटील धावत धावत एका भाजीच्या दुकानात शिरले.

तेथे कांद्याच्या पोत्यामागे लपले.

राजा काही क्षण तिथे उभा राहिला.
वास घेतला.
आणि पुढे निघून गेला.
पोलीस पाटील बाहेर आले तेव्हा त्यांच्या अंगावर कांद्याच्या साली चिकटल्या होत्या.
गणप्या म्हणाला,
"पाटील, वळू पकडायला गेलात की कांद्याची शेती करायला?"
तेवढ्यात जिलबीवाला पुढे आला.
सकाळी त्याच्या जिलब्यांचे जे नुकसान झाले होते, त्याची भरपाई तो अजूनही मनात करत होता.
पण त्याला एक कल्पना सुचली.
"राजाला जिलबी आवडते."
सगळे त्याच्याकडे पाहू लागले.
"आपण जिलबीचा सापळा लावू."
भिकू काकांनी विचारले,
"तो कसा?"
"मी गरमागरम जिलबी करतो. तिचा वास आला की राजा स्वतः येईल."
सगळ्यांना कल्पना आवडली.
जिलबीवाल्याने मोठ्या कढईत तेल तापवले.

गोल गोल जिलब्या तळू लागला.
क्षणात सुगंध संपूर्ण परिसरात पसरला.
लोकांच्या तोंडाला पाणी सुटले.
गणप्या म्हणाला,
"राजा आला नाही तर मीच खातो."
तेवढ्यात दूर उभा असलेला राजा सावध झाला.
त्याने नाक फुगवले.
वास घेतला.
आणि हळूहळू जिलबीच्या दुकानाकडे चालू लागला.
सगळे आनंदाने ओरडले,
"योजना यशस्वी झाली!"
राजा दुकानाजवळ पोहोचला.
त्याच्या समोर जिलबीचे मोठे ताट ठेवले होते.
तो शांतपणे जिलबी खाऊ लागला.
एक.
दोन.
दहा.
वीस.
क्षणात संपूर्ण ताट रिकामे झाले.
सगळे तयार होते.

दोरी टाकायची होती.
जाळे टाकायचे होते.
पण राजा खाऊन झाला आणि...
धाडकन पुढे धावला!
जिलबी संपली.
सापळा फसला.
गणप्या डोक्यावर हात मारत म्हणाला,
"हा वळू नाही, अनुभवी गुन्हेगार आहे!"
तेवढ्यात शेतकरी पुढे आले.
त्यांच्यात तुकाराम, लहू, बापू आणि नाना होते.
तुकाराम म्हणाला,
"आपण रस्ता बंद करू."
"कसा?"
"बैलगाड्या आडव्या उभ्या करू."
सगळ्यांनी लगेच काम सुरू केले.
चार बैलगाड्या आणल्या.
रस्त्यावर आडव्या लावल्या.
मध्ये कुठेही जागा राहणार नाही याची खात्री केली.
धोंडू म्हणाला,
"आता अडकला!"

राजा धावत धावत तिकडे आला.
समोर बैलगाड्या पाहून थांबला.
सगळे आनंदाने ओरडले,
"झाला खेळ खल्लास!"

राजाने काही क्षण निरीक्षण केले.
मग तो उजवीकडे गेला.
परत डावीकडे गेला.
पुन्हा मध्ये आला.
गावकऱ्यांना वाटलं, आता तो अडकलाच.
पण अचानक त्याने दोन गाड्यांमधील अगदी छोटी फट शोधली.

आणि इतक्या सफाईने त्यातून बाहेर पडला की सगळे थक्क झाले.
धोंडू तोंड उघडे ठेवून पाहत राहिला.
गणप्या म्हणाला,
"हा वळू नसून कबड्डीचा राष्ट्रीय खेळाडू आहे!"
राजा गेला.
पण गाड्या मात्र तशाच राहिल्या.
लोकांनी धावताना त्या गाड्यांवर धडक मारायला सुरुवात केली.
एका गाडीचे चाक निघाले.
दुसऱ्याची दोरी तुटली.
तिसऱ्या गाडीवर बसलेला नाना खाली पडला.
तो उठून म्हणाला,
"वळू पकडायचा होता, गाडीच मोडली!"
अपयश पचवून पोलीस पाटील पुन्हा मैदानात उतरले.
यावेळी त्यांनी काही तरुणांना बोलावले.
"आपण घेरा घालू."
वीस-पंचवीस तरुण हातात हात घालून उभे राहिले.
मोठे वर्तुळ तयार झाले.
मध्ये राजा.
सगळ्यांना वाटलं आता तो नक्की अडकला.

राजाने इकडे पाहिले.
तिकडे पाहिले.
आणि अचानक वर्तुळातील सर्वांत बारीक माणूस शोधला.
त्याच्याकडे धाव घेतली.
तो माणूस घाबरून बाजूला झाला.
राजा बाहेर!
घेरा फसला.
गणप्या म्हणाला,
"राजाला बुद्धिमत्ता चाचणीत पहिला क्रमांक मिळणार."
संध्याकाळ जवळ येत होती.
लोक दमले होते.
पण हसून हसून त्यांचे पोट दुखत होते.
आता यात्रेत एक नवीन म्हण तयार झाली होती.
जेव्हा कोणी एखादी योजना सांगायचा, तेव्हा लोक विचारायचे,
"ही योजना राजावर करून पाहिली आहे का?"
आणि सगळे हसायचे.
गोंधळात गौरी शांतपणे सगळं पाहत होती.
ती सकाळपासून काही बोलली नव्हती.
तिने एक गोष्ट लक्षात घेतली होती.
राजा कुणाला दुखावत नव्हता.

तो फक्त घाबरलेला आणि गोंधळलेला होता.
लोक त्याच्या मागे जितके धावत होते, तितका तो जास्त पळत होता.
गौरीच्या मनात एक कल्पना आकार घेत होती.
पण ती अजून कुणालाच सांगत नव्हती.
कारण तिला खात्री नव्हती.
तेवढ्यात एक मुलगा धावत आला.
"अरे! राजा नदीकाठी गेला आहे!"
सगळे पुन्हा सज्ज झाले.
भिकू काका, धोंडू, गणप्या, पोलीस पाटील, जिलबीवाला आणि अर्धे गाव नदीच्या दिशेने निघाले.
त्यांना वाटत होते की आता शेवटची संधी आहे.
पण त्यांना माहीत नव्हते की वळू पकडण्याचा खरा उपाय ताकदीत, शिट्टीत, जिलबीत किंवा सापळ्यात नसून एका छोट्याशा मुलीच्या प्रेमात दडलेला होता.

भाग ५ : गौरीची युक्ती

सोनापूरच्या यात्रेवर आता संध्याकाळची सावली पडू लागली होती. सकाळपासून सुरू असलेली धावपळ, गोंधळ आणि हास्य-विनोद यामुळे संपूर्ण गाव थकून गेले होते. यात्रेत आलेल्या लोकांनी मिठाई, खेळणी, कपडे आणि भांडी यापेक्षा जास्त वेळ "उधळलेल्या राजाचा पाठलाग" पाहण्यात घालवला होता.

राजा वळू मात्र अजूनही मोकळाच होता.

दिवसभर त्याने संपूर्ण गावाला नाचवले होते.

धोंडू पैलवानाची ताकद, गणप्याची बुद्धी, नामदेव महाराजांचे भजन, पोलीस पाटलांची शिट्टी, जिलबीवाल्याचा गोड सापळा आणि बैलगाडीवाल्यांची योजना—सर्व उपाय फसले होते.

नदीकाठी असलेल्या मोठ्या वडाच्या झाडाजवळ राजा उभा होता.

तो आता धावत नव्हता.

शांतपणे इकडे-तिकडे पाहत होता.

पण गावकरी मात्र त्याच्यापासून सुरक्षित अंतरावर उभे होते.

कारण दिवसभराच्या अनुभवाने त्यांना एक गोष्ट चांगलीच समजली होती—

राजा कधी काय करेल, याचा काही भरवसा नव्हता!
भिकू काका एका दगडावर बसले होते.
त्यांचा श्वास अजूनही धापा टाकत होता.
"अरे बापरे! एवढं मी आयुष्यात नांगरणी करतानाही धावलो नव्हतो."
धोंडू पैलवान जवळच बसला होता.
त्याच्या कपड्यांवर चिखल, गवत आणि धूळ सगळं चिकटलं होतं.
गणप्या त्याच्याकडे पाहून हसत म्हणाला,
"पैलवान, आज तुम्ही वळूला पकडलंत की वळूने तुम्हाला?"
धोंडू वैतागून म्हणाला,
"तुझ्या विनोदामुळे माझा थकवा वाढतो आहे."
लोक पुन्हा हसू लागले.
नामदेव महाराज अजूनही त्यांच्या पगडीचा विचार करत होते.
सकाळी राजाने ती तोंडात धरून पळवली होती.
शेवटी ती एका झाडाच्या फांदीवर सापडली.
पण ती पूर्ण चिखलाने माखलेली होती.
गणप्या म्हणाला,
"महाराज, ही पगडी आता यात्रेची आठवण म्हणून जपून ठेवा."
महाराज उत्तरले,
"ही आठवण नाही, ही शिक्षा आहे!"

दरम्यान काही मुलांनी राजासाठी नवीन नाव ठेवले होते.
एक मुलगा म्हणाला,
"हा राजा नाही."
दुसरा विचारला,
"मग?"
"हा तर यात्रेचा मुख्यमंत्री आहे. कारण संपूर्ण गाव त्याच्यामागे फिरतंय!"
सगळे मुलं खळखळून हसू लागली.
पोलीस पाटील थकलेल्या आवाजात म्हणाले,
"जर यावर सरकारी अहवाल लिहिला, तर त्याचं शीर्षक असेल—
'एक वळू आणि शंभर अपयशी योजना'."
धोंडू म्हणाला,
"आणि उपशीर्षक— 'गावकऱ्यांची धावपळ आणि वळूचा विजय'."
गर्दीत पुन्हा हशा पिकला.
शेवटी नदीकाठी सर्वांची बैठक भरली.
भिकू काका, धोंडू, गणप्या, नामदेव महाराज, पोलीस पाटील, जिलबीवाला आणि अनेक गावकरी जमले.
भिकू काका म्हणाले,
"आता काय करायचं?"

धोंडू म्हणाला,
"मी थकलो."
गणप्या म्हणाला,
"माझ्या बुद्धीनेही हार मानली."
महाराज म्हणाले,
"भजनाचा उपयोग झाला नाही."
जिलबीवाला म्हणाला,
"माझ्या जिलब्या संपल्या."
पोलीस पाटील म्हणाले,
"माझं धोतर दोनदा सुटलं."
हे ऐकून लोक इतके हसले की काहींच्या डोळ्यात पाणी आले.
या सगळ्या गोंधळात गौरी शांतपणे बसली होती.
ती सकाळपासून राजाकडे लक्ष देऊन होती.
तिने एक गोष्ट नीट पाहिली होती.
राजा कुणावर हल्ला करत नव्हता.
कुणाला दुखावत नव्हता.
तो फक्त घाबरलेला होता.
जितके लोक त्याच्या मागे धावत होते, तितका तो जास्त पळत होता.
गौरी उठली.

"आजोबा."
भिकू काकांनी तिच्याकडे पाहिले.
"काय गं?"
"राजा वाईट नाही."
गणप्या हसला.
"हे आम्हालाही माहिती आहे. पण तो पकडला जात नाही."
गौरी गंभीरपणे म्हणाली,
"कारण तुम्ही त्याला पकडायला जात आहात."
सगळे तिच्याकडे पाहू लागले.
"तुम्ही सगळे त्याच्या मागे धावत आहात. ओरडत आहात. शिट्ट्या मारत आहात. जाळं टाकत आहात. त्यामुळे तो अजून घाबरतो."
धोंडू म्हणाला,
"मग काय करायचं?"
गौरी म्हणाली,
"त्याच्याशी मैत्री करायची."
क्षणभर शांतता पसरली.
मग गणप्या हसत म्हणाला,
"अगं, हा वळू आहे. वर्गातला विद्यार्थी नाही."
गौरी म्हणाली,

"पण तो माझा मित्र आहे."
हे ऐकून सगळे शांत झाले.
कारण गावातील प्रत्येकाला माहीत होते की राजा गौरीचे ऐकतो.
गौरीने भिकू काकांना सांगितले,
"मला थोडा हिरवा चारा द्या."
भिकू काकांनी चारा आणून दिला.
गौरीने तो हातात घेतला.

मग ती राजाच्या दिशेने चालू लागली.
सगळे घाबरले.
"अगं, जाऊ नकोस."

"तो पुन्हा उधळेल."
"सावध!"
पण गौरी शांत होती.
राजा नदीकाठी उभा होता.
गौरी हळूहळू त्याच्या जवळ पोहोचली.
तिने काहीही घाई केली नाही.
ना ओरडली.
ना धावली.
ती फक्त प्रेमाने म्हणाली,
"राजा..."
राजाने डोके वर केले.
त्याचे कान टवकारले.
तो तिच्याकडे पाहू लागला.
गौरीने पुन्हा हाक मारली.
"राजा, ये..."
तिने हातातील हिरवा चारा पुढे केला.
राजा हळूहळू तिच्या दिशेने चालू लागला.
संपूर्ण गाव श्वास रोखून पाहत होते.
धोंडू पैलवान कुजबुजला,
"देवा, हे खरं आहे का?"

गणप्या म्हणाला,
"आज माझी बुद्धी नापास झाली."
राजा आता अगदी गौरीसमोर आला होता.
तिने त्याच्या कपाळावरून प्रेमाने हात फिरवला.
राजा पूर्ण शांत झाला.
भिकू काका हळूहळू पुढे आले.
त्यांनी अलगद दोरी त्याच्या गळ्यात बांधली.
राजाने कोणताही विरोध केला नाही.
तो शांत उभा राहिला.
क्षणभर संपूर्ण परिसरात शांतता होती.
आणि मग...
टाळ्यांचा कडकडाट झाला.
संपूर्ण गाव आनंदाने ओरडले.
"राजा पकडला!"
धोंडू पैलवान पुढे आला.
तो गौरीकडे पाहून म्हणाला,
"आज समजलं की ताकदीपेक्षा प्रेम मोठं असतं."
गणप्या म्हणाला,
"आणि बुद्धीपेक्षा विश्वास."
महाराज म्हणाले,

"आणि भक्तीपेक्षा माया."
पोलीस पाटील म्हणाले,
"आणि शिट्टीपेक्षा हिरवा चारा!"
सगळे पुन्हा मोठ्याने हसू लागले.
सूर्य मावळतीकडे झुकत होता.
राजा शांतपणे भिकू काकांसोबत घरी निघाला.
त्याच्या मागे गावकरी चालत होते.
सकाळपासून संध्याकाळपर्यंत चाललेला गोंधळ संपला होता.
पण त्या दिवसाने गावकऱ्यांना एक मोठा धडा दिला होता—
जिथे ताकद, युक्ती आणि गोंधळ अपयशी ठरतात, तिथे प्रेम आणि संयम जिंकतात.
तरीही गावकऱ्यांना सर्वांत जास्त आठवण राहणार होती ती धोंडू पैलवानाच्या पळापळीची, पोलीस पाटलांच्या धोतराची आणि जिलबीवाल्याच्या अपयशी सापळ्याची!

भाग ६ : राजाचा धडा

गौरीने प्रेमाने हाक मारताच राजा शांत झाला आणि भिकू काकांनी त्याच्या गळ्यात दोरी बांधली. संपूर्ण गावाने सुटकेचा निःश्वास सोडला. सकाळपासून संध्याकाळपर्यंत चाललेली धावपळ, गोंधळ, आरडाओरडा आणि हास्य-विनोद अखेर थांबला होता.
"झालं! आता घरी जाऊया!" भिकू काका थकलेल्या आवाजात म्हणाले.
पण राजाच्या मनात अजून एक शेवटची खोडी बाकी होती, याची कुणालाच कल्पना नव्हती.
राजा पकडला गेल्याची बातमी क्षणात संपूर्ण यात्रेत पसरली.
लोक नदीकाठी जमा झाले.
कुणी गौरीचे कौतुक करत होते.
कुणी भिकू काकांचे अभिनंदन करत होते.
धोंडू पैलवान छाती फुगवत म्हणाला,
"मी आधीपासूनच सांगत होतो, राजा पकडला जाईल."
गणप्या लगेच म्हणाला,
"हो, पण कोणी पकडेल हे तुम्ही सांगितलं नव्हतं."
गर्दीत पुन्हा हशा पिकला.
यात्रा समितीच्या अध्यक्षांनी तातडीने निर्णय घेतला.

"गौरीचा सत्कार करायचा!"
क्षणात एक छोटासा मंच तयार झाला.
गौरीला हार घालण्यात आला.
तिला नारळ देण्यात आला.
पोलीस पाटील भाषणासाठी उभे राहिले.
"प्रिय गावकऱ्यांनो, आज या छोट्या मुलीने दाखवून दिलं की..."
ते बोलत असतानाच मागून राजाने मोठ्याने हंबरडा फोडला.
"हम्म्मा!"
पाटील दचकले.
त्यांच्या हातातील नारळ खाली पडला.
गणप्या म्हणाला,
"पाटील, अजूनही वळूची भीती गेली नाही वाटतं!"
मुलांनी गंमत म्हणून धोंडू पैलवानाचाही सत्कार करण्याचे ठरवले.
त्यांना एक मोठा गवताचा हार मिळाला.
तो धोंडूच्या गळ्यात घातला.
सगळे हसू लागले.
धोंडू म्हणाला,
"हा कसला हार?"
एक मुलगा म्हणाला,

"पैलवान काका, तुम्ही गवताच्या गंजीत सर्वांत जास्त वेळ घालवला म्हणून!"
धोंडूने डोक्यावर हात मारला.
रात्र जवळ येत होती.
मंचावर समारोपाचा कार्यक्रम सुरू झाला.
भजनी मंडळ पुन्हा तयार झाले होते.
यावेळी त्यांनी ठरवले होते की वळूपासून सुरक्षित अंतर ठेवायचे.
नामदेव महाराजांनी नव्याने पगडी बांधली होती.
ते अभंग म्हणायला उभे राहिले.
सगळं व्यवस्थित सुरू होतं.
पण...
मंचाजवळ उभ्या असलेल्या राजाच्या नजरेस काहीतरी पडलं.
मंचाच्या मागे एक मोठी फुलांची सजावट होती.
त्यात ताज्या झेंडूच्या माळा लावलेल्या होत्या.
राजाला त्या खूप आवडल्या.
त्याने मान पुढे केली.
एक माळ खाल्ली.
मग दुसरी.
आणि मग संपूर्ण सजावट ओढली.
धाड!

मागचा पडदा खाली आला.

फुलं हवेत उडाली.

महाराज दचकले.

भजनी मंडळ थांबलं.

लोक काही क्षण शांत राहिले.

आणि मग...

संपूर्ण मैदान हशाने दणाणून गेलं.

यात्रेचा फोटोग्राफर हा सगळा प्रकार पाहत होता.

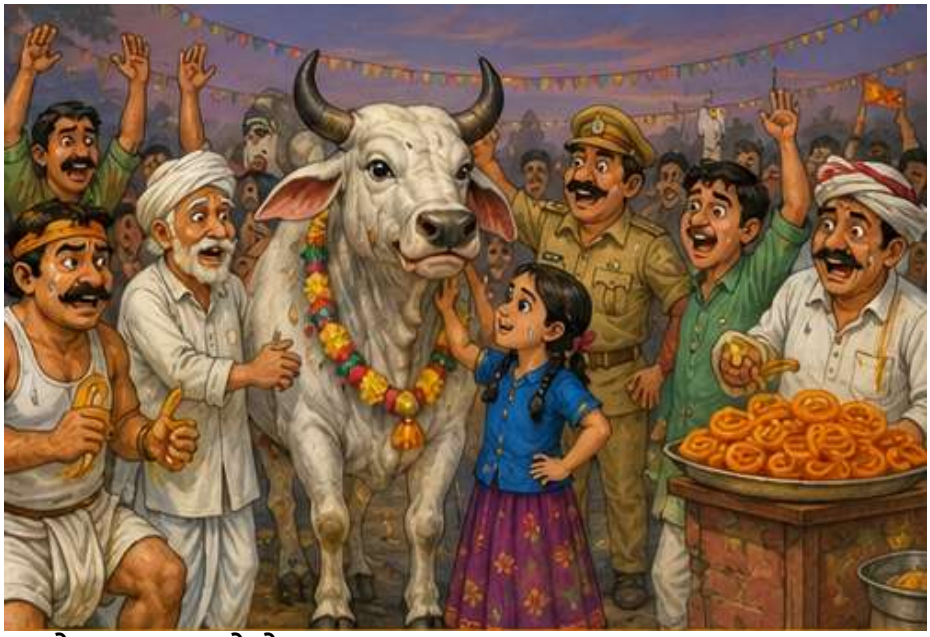

त्याने झटकन फोटो काढला.

फोटोमध्ये पुढे राजा, त्याच्या तोंडात फुलांची माळ, मागे पडलेला पडदा आणि बाजूला अवाक झालेले महाराज दिसत होते.

तो फोटो पुढे इतका प्रसिद्ध झाला की प्रत्येक घरात त्याची प्रत लावली गेली.
दुसऱ्या दिवशी चौकात लोक चर्चा करत होते.
गणप्या म्हणाला, "यात्रेतील सर्वांत लोकप्रिय व्यक्ती कोण?"
मुलं ओरडली, "राजा!"
धोंडू म्हणाला,
"सर्वांत जास्त धावणारा?"
"धोंडू पैलवान!"
सगळे हसू लागले.
पोलीस पाटील म्हणाले,
"सर्वांत जास्त घाबरणारा?"
एक मुलगा म्हणाला,
"तुम्ही!"
गर्दीत पुन्हा हशा पिकला.
त्या दिवसानंतर सोनापूरमध्ये अनेक नवीन म्हणी तयार झाल्या.
कोणी खूप पळत असेल तर लोक म्हणत,
"धोंडू पैलवान झालास काय?"
कोणी शहाणपण दाखवूनही अपयशी ठरला तर म्हणत,
"गणप्याचा सापळा झाला."
कोणी घाबरलं तर म्हणत,

"पोलीस पाटलांचं धोतर आठवलं का?"
आणि जेव्हा एखादा माणूस खूप खोड्या करायचा, तेव्हा लोक हसून म्हणायचे,
"अरे, अगदी राजासारखा उधळलाय!"
गावातील वडीलधाऱ्यांनी ठरवले की गौरीला विशेष सन्मान द्यायचा.
ग्रामसभेत तिचा सत्कार झाला.
सरपंच म्हणाले,
"संपूर्ण गाव जिथे अपयशी ठरलं, तिथे एका मुलीने प्रेमाने काम करून दाखवलं."
गौरी लाजून हसली.
तिने फक्त एवढंच सांगितलं,
"राजा माझा मित्र आहे."
त्या रात्री भिकू काका गोठ्यात बसले होते.
राजा शांतपणे चारा खात होता.
भिकू काका त्याच्या पाठीवरून हात फिरवत म्हणाले,
"अरे राजा, आज तू संपूर्ण गावाला पळवलंस."
राजाने हळूच हंबरडा फोडला.
जणू काही तो म्हणत होता,
"मी काही केलं नाही. तुम्हीच माझ्या मागे धावत होता!"

भिकू काका हसू लागले.
काळ पुढे सरकत गेला.
पुढच्या वर्षी पुन्हा यात्रा भरली.
पण यावेळी यात्रेत येणाऱ्या प्रत्येकाला सर्वप्रथम एकच गोष्ट सांगितली जायची—
"सावध! हा तोच राजा आहे ज्याने एकदा संपूर्ण गाव पळवलं होतं!"
आणि मग गावातील लोक पुन्हा त्या दिवसाच्या आठवणी सांगू लागायचे.
धोंडू पैलवानाची पळापळ.
गणप्याचे फसलेले सापळे.
पोलीस पाटलांचे धोतर.
जिलबीवाल्याचा गोड पराभव.
नामदेव महाराजांची पगडी.
आणि शेवटी गौरीचे प्रेम.
सोनापूरच्या इतिहासात त्या यात्रेची नोंद झाली—
"उधळलेल्या वळूची यात्रा"
एक अशी यात्रा, जिथे वळू पकडण्यापेक्षा त्याच्या मागे धावणारे लोकच जास्त प्रसिद्ध झाले!

भाग ७: दोन वळूंची गफलत

सोनापूर गावात "राजा" या उधळलेल्या वळूची दहशत अजूनही कायम होती. गावकरी सकाळी उठल्यावर पहिला प्रश्न विचारत,

"आज राजा कुठे दिसला?"

आणि दुसरा प्रश्न,

"आज कोणाची फजिती झाली?"

दोन्ही प्रश्नांची उत्तरे बहुतेक वेळा एकाच व्यक्तीकडे असत—गणप्या!

एके दिवशी सकाळी शेजारच्या देवगाव येथून एक शेतकरी धापा टाकत सोनापूरमध्ये आला.

"अहो... अहो... तुमचा राजा आमच्या गावात आला आहे!"

हे ऐकताच संपूर्ण गावात एकच गोंधळ उडाला.

सरपंचांनी तातडीची बैठक बोलावली.

धोंडू पैलवान छाती फुगवून म्हणाला,

"आज काहीही झालं तरी राजाला पकडल्याशिवाय परतणार नाही."

गणप्या लगेच म्हणाला,

"या मोहिमेचं नेतृत्व मी करतो."

धोंडू हसत म्हणाला,
"तू नेतृत्व कर, पण आम्ही तुझ्यामागे धावणार नाही!"
सगळे खळखळून हसू लागले.
दोन ट्रॅक्टर, एक बैलगाडी आणि जवळपास तीस गावकरी देवगावकडे निघाले.
देवगावात पोहोचल्यावर गावकरी एका मोठ्या वळूकडे बोट दाखवत म्हणाले,
"हा बघा... हाच तुमचा राजा!"
गणप्याने दूरूनच पाहिले.
वळू अगदी राजासारखाच दिसत होता.
मोठी शिंगे.
काळसर रंग.
कपाळावर पांढरा ठिपका.
गणप्या ओरडला,
"अरे! हाच आहे!"
धोंडू म्हणाला,
"थांब... आधी नीट पाहू."
पण गणप्याला कुठे ऐकायचे होते?
गणप्याने दोरी घेऊन वळूकडे धाव घेतली.
वळू शांतपणे गवत खात होता.

गणप्याने त्याच्या गळ्यात दोरी टाकली.
क्षणभर सगळ्यांना वाटले—
"यावेळी राजा पकडला!"
पण पुढच्याच क्षणी...
वळूने शेपटी हलवली.
एक झटका दिला.
आणि गणप्या हवेत पतंगासारखा उडून थेट चिखलात जाऊन पडला.
धोंडू पोट धरून हसू लागला.
"हा राजा नाही... हा तर तुझा शिक्षक आहे!"
देवगावचा शेतकरी धावत आला.
"अहो! हा आमचा वळू मोती आहे."
क्षणभर शांतता पसरली.
मग सगळे सोनापूरकर एकमेकांकडे पाहू लागले.
गणप्या हळू आवाजात म्हणाला,
"मग... राजा कुठे आहे?"
तेवढ्यात मागून जोराचा आवाज आला.
"धडाम!"
सगळे मागे वळून पाहतात तर...
खरा राजा देवगावच्या बाजारात घुसला होता.

राजा आणि मोती समोरासमोर उभे राहिले.
दोघेही एकमेकांकडे पाहू लागले.
सगळ्या गावकऱ्यांनी श्वास रोखला.
गणप्या कुजबुजला,
"आता तर महाभारत होणार."
पण झालं उलटंच!
दोन्ही वळूंनी एकमेकांचे नाक हुंगले...
आणि शांतपणे गवत खायला सुरुवात केली.
धोंडू म्हणाला,
"हे बघा... भांडायचं फक्त आपल्यालाच आवडतं."
सगळे हसू लागले.
गणप्याने पुन्हा राजाला पकडण्याचा प्रयत्न केला.
पण यावेळी चुकून त्याने मोतीची दोरी सोडली.
आता दोन्ही वळू मोकळे झाले.
एक उजवीकडे पळाला.
दुसरा डावीकडे.
आणि तीस गावकरी दोन गटांत विभागले गेले.
अर्धे राजाच्या मागे.
अर्धे मोतीच्या मागे.
देवगावचे लोक विचारत होते,

"तुम्ही आमचा वळू का पकडताय?"
सोनापूरचे लोक म्हणत होते,
"आमचा राजा कुठे गेला?"
संपूर्ण बाजारपेठ हशाने दणाणून गेली.
तेवढ्यात गौरी पुढे आली.
तिने शांतपणे दोन्ही वळूंच्या मालकांना बोलावले.
राजाला त्याचा आवडता हिरवा चारा दाखवला.
मोतीला गुळ दिला.
दोघेही शांतपणे त्यांच्या-त्यांच्या मालकांकडे आले.
धोंडू म्हणाला,
"आपण दिवसभर धावलो, आणि गौरीने दोन मिनिटांत काम केलं!"
गणप्या म्हणाला,
"माझी योजना यशस्वी झाली."
धोंडू लगेच म्हणाला, "हो... तुझ्या योजनेमुळेच आम्हाला कळलं की हा राजा नाही!"
पुन्हा एकदा जोरदार हशा पिकला.
परतीच्या वाटेवर सरपंच म्हणाले,
"आजचा धडा लक्षात ठेवा..."
"दिसतं तसं नेहमीच असतं असं नाही."

गणप्या हसत म्हणाला,
"आणि वळू पकडण्याआधी त्याचं नाव तरी विचारावं!"
हे ऐकताच संपूर्ण बैलगाडी, ट्रॅक्टर आणि गावकरी खळखळून हसू लागले.
देवगाव आणि सोनापूर या दोन्ही गावांत अनेक दिवस या "दोन वळूंच्या गफलतीची" चर्चा रंगत राहिली. गावकरी जेव्हा जेव्हा गणप्याला भेटायचे, तेव्हा एकच प्रश्न विचारायचे—
"आज कोणता वळू पकडायला चाललाय?"

भाग ८ : ट्रॅक्टर विरुद्ध राजा

देवगावातील "दोन वळूंच्या गफलती"चा किस्सा संपून तीन दिवस झाले होते. पण सोनापूरमध्ये अजूनही त्याच चर्चेला ऊत आला होता.

चहाच्या टपरीवर बसलेले नामदेव काका हसत म्हणाले,

"गणप्या, यावेळी तरी खरा राजा पकडलास ना?"

गणप्या चहा पीत म्हणाला,

"मी तर मुद्दाम सोडलं. त्याची परीक्षा घेत होतो."

धोंडू पैलवान लगेच म्हणाला,

"आणि त्याने तुझीच परीक्षा घेतली."

सगळे जोरात हसू लागले.

त्या दिवशी सरपंचांनी गावात बैठक बोलावली.

"असं रोज धावत राहून काही उपयोग नाही. यावेळी राजाला हुशारीने पकडायचं."

पोलीस पाटील म्हणाले,

"यासाठी ट्रॅक्टरचा उपयोग करूया."

गणप्या उभा राहिला.

"माझ्याकडे भन्नाट कल्पना आहे."

धोंडूने कपाळावर हात मारला.

"मग आज पुन्हा काहीतरी मोडणार!"
गर्दीत पुन्हा हशा पिकला.
रामभाऊंचा मोठा हिरवा ट्रॅक्टर आणण्यात आला.
त्याला मागे मजबूत ट्रॉली जोडली.
ट्रॉलीत हिरवा चारा, गुळ आणि पाण्याची बादली ठेवण्यात आली.
गणप्या छाती फुगवत म्हणाला,
"राजा स्वतः ट्रॉलीत येईल."
धोंडूने विचारले,
"आणि आला नाही तर?"
"मग आपण ट्रॉली घेऊन त्याच्या मागे जाऊ."
दुपारच्या सुमारास बातमी आली.
"राजा उसाच्या शेतात आहे!"
क्षणात ट्रॅक्टर सुरू झाला.
धडधड... धडधड...
धुराचे लोट निघाले.
गणप्या ट्रॉलीत उभा राहून ओरडत होता,
"राजा... ये रे... गुळ आहे!"
धोंडू म्हणाला,
"तो वळू आहे, लहान मूल नाही."
राजाने ट्रॅक्टरकडे पाहिले.

काही क्षण तो शांत उभा राहिला.
सगळ्यांना वाटलं—
"यावेळी काम झालं!"
पण पुढच्याच क्षणी...
राजा अचानक उलट दिशेने धावला.
ट्रॅक्टरही त्याच्या मागे.
शेतात धूळ उडू लागली.
गणप्या ट्रॉलीत उभा राहून सूचना देत होता.
"डावीकडे घ्या!"
"नाही... उजवीकडे!"
"अरे थांबा... मीच पडतोय!"
राजा एका छोट्या ओढ्याकडे धावला.
धोंडू ओरडला,
"थांबा! पुढे चिखल आहे!"
पण ट्रॅक्टर चालकाला ऐकूच गेलं नाही.
धडाम!
ट्रॅक्टर थेट चिखलात रुतला.
चाकं जागच्या जागी फिरू लागली.
चिखल उडून सरपंचांच्या शुभ्र कपड्यांवर पडला.
पोलीस पाटलांच्या टोपीवरही चिखल बसला.

गणप्याच्या चेहऱ्यावर तर इतका चिखल उडाला की त्याला कोणी ओळखूच शकत नव्हतं.
धोंडू हसत म्हणाला,
"राजा पकडायला आलो होतो की ट्रॅक्टर लावायला?"
राजा शांतपणे मागे आला.
ट्रॉलीत ठेवलेला हिरवा चारा खायला लागला.
गुळही संपवला.
पाणीही प्यायला.
गावकरी ट्रॅक्टर बाहेर काढण्यात व्यस्त होते.
राजाने सगळं जेवण संपवलं.
मग ट्रॅक्टरभोवती एक फेरी मारली.
आणि शेपटी हलवत निघून गेला.
गणप्या ओरडला,
"अरे! पैसे तरी दे!"
सगळे पोट धरून हसू लागले.
धोंडू पैलवान म्हणाला,
"आता ट्रॅक्टर मी बाहेर काढतो."
त्याने दोरी बांधली.
छाती फुगवली.
पूर्ण ताकद लावली.

"एक... दोन... तीन!"
दोरी तुटली.
धोंडू मागे फेकला गेला.
तो थेट गवताच्या गंजीत पडला.
गणप्या म्हणाला,
"आज गवत जिंकलं!"
तेवढ्यात गौरी शांतपणे म्हणाली,
"सगळे मिळून ट्रॅक्टर ढकलूया."
सगळ्यांनी जोर लावला.
"एक... दोन... तीन!"
ट्रॅक्टर हळूहळू बाहेर आला.
सगळ्यांनी सुटकेचा नि:श्वास सोडला.
परत जाताना गणप्याला दूरवर राजा दिसला.
तो धावत गेला.
"राजा... थांब!"
राजा थांबला.
गणप्याला वाटलं—
"यावेळी नक्की पकडला!"
पण राजाने अचानक शिंक दिली.
गणप्या एवढा दचकला की स्वतःच मागे पडला.

राजा मात्र निवांत चालत निघून गेला.
गावात परतल्यावर सरपंच म्हणाले,
"आज आपण काय शिकलो?"
धोंडू हसत म्हणाला,
"ट्रॅक्टरने शेत नांगरता येतं..."
"...पण राजाचं डोकं नाही!"
सगळे जोरात हसू लागले.
गणप्या म्हणाला,
"उद्या नवी योजना करतो."
धोंडू लगेच म्हणाला,
"आधी ट्रॅक्टर धुवून आण!"

भाग ९ : राजाची नदीतील उडी

सोनापूर गावात "राजा" या उधळलेल्या वळूच्या कारनाम्यांनी प्रत्येक दिवस नवीन तमाशा घडत होता. ट्रॅक्टरलाही हरवून राजा पुन्हा एकदा गावभर मोकाट फिरत होता.
गणप्या मात्र अजूनही आत्मविश्वासाने म्हणत होता,
"राजा कितीही हुशार असला तरी एक दिवस माझ्या हातात येणारच!"
धोंडू पैलवान हसत म्हणाला,
"हो... पण आधी तू स्वतःच्या पायावर उभा राहायला शिक!"
सगळे पोट धरून हसू लागले.
दुसऱ्या दिवशी सकाळी गावातील बंडू धावतच चौकात आला.
"अरे... अरे... राजा नदीकाठी गेला आहे!"
हे ऐकताच गावात पुन्हा गोंधळ उडाला.
सरपंच, पोलीस पाटील, धोंडू, गणप्या, गौरी आणि जवळजवळ संपूर्ण गाव नदीकडे धावले.
राजा नदीच्या काठावर शांतपणे उभा होता.
तो पाण्यातील स्वतःचे प्रतिबिंब पाहत होता.
गणप्या कुजबुजला,
"आज तर तो स्वतःच शरण येणार."

धोंडू म्हणाला,
"तुझा अंदाज नेहमी उलटाच निघतो."
गणप्या सावकाश पुढे गेला.
त्याने हातात हिरवा चारा धरला.
"ये राजा... ये..."
राजाने दोन पावले पुढे टाकली.
सगळ्यांनी श्वास रोखला.
आणि अचानक...
धप्प्प!
राजाने थेट नदीत उडी मारली!
पाण्याचा मोठा फवारा उडाला.
गणप्याचा चेहरा पूर्ण भिजला.
धोंडू म्हणाला,
"अरे, वळू पकडायला आलो होतो की आंघोळ करायला?"
पुन्हा एकदा नदीकाठ हशाने दणाणून गेला.
गावकऱ्यांना वाटलं होतं की राजा नदीत अडकेल.
पण राजा तर अगदी आरामात पोहत होता.
तो एका काठावरून दुसऱ्या काठाकडे निवांत जात होता.
रामभाऊ आश्चर्याने म्हणाले,
"हा तर माझ्यापेक्षा चांगला पोहतो!"

गणप्याने लगेच घोषणा केली,
"बोट आणा!"
जुनी लाकडी होडी आणण्यात आली.
गणप्या, धोंडू आणि पोलीस पाटील होडीत बसले.
गणप्या म्हणाला,
"मी कप्तान आहे."
धोंडू म्हणाला,
"मग आपण बुडणार!"
सगळे पुन्हा हसू लागले.
गणप्याने वल्हे उलटे धरले.

होडी पुढे जाण्याऐवजी मागे जाऊ लागली.
पोलीस पाटील ओरडले,
"अरे! राजा तिकडे आहे."
गणप्या म्हणाला,
"मला माहिती आहे."
धोंडू म्हणाला,
"पण आपण उलट दिशेला जातोय!"
गणप्याने घाईघाईने वल्हे फिरवले.
होडी गोल गोल फिरू लागली.
तीनही जणांना भोवळ आली.
तेवढ्यात...
धाड!
होडी नदीतील एका मोठ्या दगडाला धडकली.
क्षणात तिघेही पाण्यात!
गावकरी टाळ्या वाजवून हसू लागले.
गौरीने मुलांकडून मोठी ट्रॅक्टरची ट्यूब आणली.
गणप्या त्या ट्यूबवर बसून राजाकडे निघाला.
पण मध्येच ट्यूब फिरू लागली.
गणप्या उलटा झाला.
त्याचे फक्त दोन पाय वर दिसत होते.

धोंडू म्हणाला,
"अरे, हा वळू पकडतोय की मासे?"
राजा शांतपणे पाण्यात उभा राहून हे सगळं पाहत होता.
अचानक तो पोहत गण्याजवळ आला.
गणप्याला वाटलं—
"आता तर पकडलाच!"
पण राजाने हलकासा पाण्याचा फवारा उडवला.
गणप्या पुन्हा पाण्यात!
सगळे हसून लोटपोट झाले.
धोंडू म्हणाला,
"चला, पोहत जाऊ."
धोंडू, गणप्या आणि काही तरुण नदीत उतरले.
राजा पुढे.
गावकरी मागे.
नदीत अशी शर्यत सुरू झाली की पाहणारेही टाळ्या वाजवत होते.
एका आजोबांनी हसत म्हटलं,
"आमच्या आयुष्यात पहिल्यांदाच वळूच्या मागे पोहणारे लोक पाहतोय!"
गौरी शांतपणे नदीच्या दुसऱ्या काठावर गेली.
तिने ताजं हिरवं गवत आणि गुळ ठेवला.

राजा पोहत पोहत तिकडे आला.
तो शांतपणे गवत खाऊ लागला.
रामभाऊ अलगद त्याच्या गळ्यात दोरी घालणार इतक्यात...
राजाने शेपटी हलवली.
दोरी गण्याच्या पायात अडकली.
गणप्या पुन्हा पाण्यात कोसळला.
धोंडू म्हणाला, "आज नदीने फक्त गण्यालाच पकडलं!"
सूर्य मावळतीला झुकला. राजा पुन्हा एकदा निवांत चालत शेताच्या दिशेने निघून गेला. गावकरी पूर्ण भिजलेले, दमलेले आणि चिखलाने माखलेले उभे होते.
सरपंच हसत म्हणाले,
"आज राजा जिंकला... पण आपण भरपूर हसलो!"
गणप्या म्हणाला, "उद्या नवीन योजना आहे."
धोंडू लगेच म्हणाला, "आधी पोहायला शिक!"
हे ऐकताच नदीकाठ पुन्हा एकदा हास्याच्या लाटेने दुमदुमून गेला.

भाग १०: राजाचा वाढदिवस

सोनापूर गावात "राजा" हा आता फक्त उधळलेला वळू राहिला नव्हता. गावातील प्रत्येकाच्या आयुष्याचा तो एक भाग बनला होता. त्याच्या कारनाम्यांमुळे कधी लोक पळायचे, कधी पडायचे, तर कधी पोट धरून हसायचे.

एके दिवशी गणप्या चहाच्या टपरीवर बसला होता. अचानक त्याच्या डोक्यात एक भन्नाट कल्पना आली.

"यंदा आपण राजाचा वाढदिवस साजरा करूया!"

क्षणभर टपरीवर शांतता पसरली.

मग धोंडू पैलवान मोठ्याने हसू लागला.

"अरे, माणसांचा वाढदिवस ऐकला होता... पण वळूचा?"

गणप्या म्हणाला,

"राजा आपला गावचा सेलिब्रिटी आहे. त्याचा वाढदिवस झाला पाहिजे!"

हे ऐकून गावातील मुलांनी टाळ्या वाजवल्या.

गणप्या, धोंडू, गौरी आणि रामभाऊ सरपंचांकडे गेले.

गणप्याने आपली योजना सांगितली.

सरपंच हसत म्हणाले,

"ही कल्पना वेडी आहे..."

क्षणभर थांबून ते म्हणाले,
"...पण सोनापूरला अगदी शोभणारी आहे!"
सगळ्यांनी आनंदाने जल्लोष केला.
दुसऱ्याच दिवसापासून गावात लगबग सुरू झाली.
चौकात रंगीबेरंगी पताका लावल्या गेल्या.
फुलांच्या माळा बांधल्या गेल्या.
मोठा फलक तयार करण्यात आला.
त्यावर लिहिले होते—
"राजा महाराजांना वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा!"
गणप्याने वळूसाठी खास हार तयार केला.
धोंडूने मोठा गुळाचा लाडू बनवला.
गौरीने ताज्या हिरव्या चाऱ्याची सुंदर सजावट केली.
गणप्या म्हणाला,
"वाढदिवस म्हणजे केक हवाच!"
बेकरीवाल्याने पाच फूट लांबीचा केक तयार केला.
त्यावर क्रीमने लिहिले होते—
"Happy Birthday Raja"
गणप्या इंग्रजी वाचत म्हणाला,
"हॅपी बर्थडे... रजा!"
धोंडू म्हणाला,

"अरे, तो 'राजा' आहे. सुट्टी नाही!"
संपूर्ण गाव हसून लोटपोट झाले.
कार्यक्रम सुरू होण्याची वेळ झाली.
संपूर्ण गाव चौकात जमले.
ढोल-ताशे सुरू झाले.
पण...
राजा कुठेच दिसत नव्हता!
गणप्या घाबरून ओरडला,
"अरे! ज्याचा वाढदिवस आहे तोच नाही!"
सगळे राजाला शोधायला निघाले.
कोणी शेतात.
कोणी नदीकाठी.
कोणी देवळामागे.
धोंडू म्हणाला,
"आज तरी शांतपणे येईल का?"
तेवढ्यात एका मुलाने ओरडले,
"राजा सापडला!"
सगळे धावत गेले.
राजा एका शेतात उभा होता.
तो शांतपणे उस खात होता.

गणप्या म्हणाला,
"अरे, आम्ही तुझ्यासाठी केक आणलाय."
राजाने गण्याकडे पाहिले.
मग उसाचा अजून एक मोठा तुकडा खाल्ला.
जणू म्हणत होता—
"माझा केक हाच!"
कसेबसे राजाला चौकात आणण्यात आले.
गावकऱ्यांनी त्याच्या गळ्यात हार घातला.
ढोल वाजू लागले.
सगळ्यांनी एकच आवाज दिला—

"राजा महाराजांचा विजय असो!"
राजाने शेपटी हलवली.
गणप्याने चाकू हातात घेतला.
"आता राजा केक कापेल."
सगळे उत्सुकतेने पाहू लागले.
पण...
राजाने केक कापण्याऐवजी...
थेट त्यात तोंड घातले!
क्षणात अर्धा केक संपला.
उरलेला केक जमिनीवर पडला.
मुलं हसू लागली.
गणप्या डोक्यावर हात मारून बसला.
केक संपल्यावर राजाने गुळाचा वास घेतला.
तो धावत धोंडूकडे गेला.
धोंडू घाबरून पळाला.
त्याच्या मागे राजा.
त्यांच्या मागे गणप्या.
मग संपूर्ण गाव!
ढोल वाजवणारेही ढोल घेऊन पळत होते.
जिलबीवाला जिलबीचा ताट घेऊन धावत होता.

पोलीस पाटलांची टोपी पुन्हा एकदा खाली पडली.
गौरी हसत म्हणाली,
"हा वाढदिवस आहे की शर्यत?"
खूप वेळ धावाधाव झाल्यानंतर राजा एका मोठ्या झाडाखाली थांबला.
गौरीने त्याला हिरवा चारा दिला.
राजा शांत झाला.
सरपंच म्हणाले,
"आजचा वाढदिवस आपण कधीच विसरणार नाही."
गणप्या अभिमानाने म्हणाला,
"यापुढे दरवर्षी वाढदिवस करूया."
धोंडू लगेच म्हणाला,
"करूया... पण आधी गावाचा विमा काढूया!"
क्षणात संपूर्ण चौक हास्याने दुमदुमून गेला.

भाग ११: आनंदी शेवट

सोनापूर गावात गेल्या अनेक महिन्यांपासून एकच विषय चर्चेत होता—"राजा!"
कधी शेतात उधळलेला, कधी यात्रेत धावणारा, कधी नदीत पोहणारा, तर कधी गावकऱ्यांना चकवा देणारा राजा आता गावाचा लाडका झाला होता.
त्याला पकडण्याच्या प्रयत्नांत गावकऱ्यांनी इतक्या फजिती केल्या होत्या की आता त्यांच्याच गोष्टींवर लोक हसू लागले होते.
एका संध्याकाळी सरपंचांनी गावसभा बोलावली.
संपूर्ण गाव चौकात जमले.
सरपंच म्हणाले,
"मित्रांनो, आपण राजाला पकडण्यासाठी खूप प्रयत्न केले."
"पण प्रत्येक वेळी आपणच हरलो."
धोंडू पैलवान हसत म्हणाला,
"राजाने आम्हाला धावायला शिकवलं."
गणप्या म्हणाला,
"आणि पडायलाही!"
सगळे हसले.
गौरी शांतपणे उठली.

"आपण एक चूक केली."
सगळे तिच्याकडे पाहू लागले.
"आपण राजाला नेहमी पकडण्याचा प्रयत्न केला."
"पण त्याच्यावर प्रेम करण्याचा प्रयत्न फार कमी केला."
क्षणभर संपूर्ण गाव शांत झाले.
रामभाऊ म्हणाले,
"गौरी बरोबर बोलते आहे."
दुसऱ्याच दिवशी गावकऱ्यांनी मिळून राजासाठी मोठा, हवेशीर गोठा बांधायला सुरुवात केली.
आज कोणाच्याही चेहऱ्यावर स्पर्धा नव्हती.
सगळ्यांच्या चेहऱ्यावर आनंद होता.
धोंडू बांधकाम करत होता.
गणप्या खिळे धरत होता.
मात्र नेहमीप्रमाणे त्याने उलटाच हातोडा पकडला.
धोंडू म्हणाला,
"गण्या, तू खिळा धर... हातोडा मला दे."
पुन्हा एकदा हशा पिकला.
गोठा तयार झाला.
त्यासमोर मोठी पाटी लावली गेली.
"राजा – सोनापूरचा मानाचा पाहुणा."

फुलांच्या माळा लावण्यात आल्या.
गावातील मुलांनी रंगोळी काढली.
महिलांनी औक्षणाची तयारी केली.
सायंकाळी राजा गावात आला.
आज तो नेहमीसारखा धावत नव्हता.
तो निवांत चालत होता.
त्याने गावकऱ्यांकडे पाहिले.
कोणीही त्याच्या मागे धावत नव्हते.
कोणाकडे दोरी नव्हती.
कोणाकडे काठी नव्हती.
गौरी पुढे आली.
तिने त्याच्या समोर हिरवा चारा ठेवला.
राजाने शांतपणे चारा खाल्ला.
मग तो स्वतःहून नव्या गोठ्याकडे गेला.
सगळ्यांनी आश्चर्याने एकमेकांकडे पाहिले.
गणप्या आनंदाने ओरडला,
"मी सांगितलं होतं ना, शेवटी राजा माझंच ऐकेल!"
तो राजाच्या जवळ गेला.
त्याच्या गळ्यात हार घालायला गेला.
तेवढ्यात...

राजाने हलकेच मान हलवली.
हार उडाला.
सरळ गण्याच्या गळ्यात पडला.
धोंडू मोठ्याने म्हणाला,
"अरे वा! आता गावाचा दुसरा वळू सापडला!"
संपूर्ण गाव खळखळून हसू लागले.
गणप्या लाजत म्हणाला,
"हा हार मी मुद्दाम घातला."
त्या रात्री गावात छोटा सोहळा झाला.
ढोल-ताशे वाजले.
लेझीम खेळली.
लहान मुलांनी "राजा"वर नाटक सादर केले.
एका मुलाने गण्याची भूमिका केली.
तो रंगमंचावर पडताच संपूर्ण गाव हसून लोटपोट झाले.
गणप्या म्हणाला, "माझी नक्कल इतकी छान कोणी करेल असं वाटलं नव्हतं."
सरपंचांनी जाहीर केले,
"आजपासून राजा हा सोनापूरचा शुभंकर असेल."
टाळ्यांचा कडकडाट झाला.
रामभाऊ म्हणाले,

"हा वळू आम्हाला त्रास देत होता, पण त्याने आम्हाला एकत्र आणलं."
गौरी हसत म्हणाली,
"आणि हसायलाही शिकवलं."
कार्यक्रम संपत आला.
सगळे घरी जायला निघाले.
तेवढ्यात...
जिलबीवाल्याने उरलेली जिलबीची ताटली बाजूला ठेवली.
राजाने ती पाहिली.
तो हळूहळू ताटाजवळ गेला.
सगळ्यांना वाटलं—
"पुन्हा धावपळ सुरू होणार!"
पण यावेळी...
राजाने फक्त एकच जिलबी खाल्ली.
सगळ्यांकडे पाहिलं.
शेपटी हलवली.
आणि शांतपणे आपल्या गोठ्यात जाऊन उभा राहिला.
धोंडू आश्चर्याने म्हणाला,
"हा आपलाच राजा आहे ना?"
गणप्या म्हणाला,

"हो... आता तो शहाणा झाला."
तेवढ्यात राजाने शेपटीने हलकासा फटका मारला.
गणप्या थेट गवताच्या गंजीत पडला.
धोंडू पोट धरून हसू लागला.

"नाही रे... राजा अजूनही तसाच आहे!"
संपूर्ण गाव पुन्हा एकदा हास्याच्या लाटेत बुडाले.
काळ पुढे सरकत गेला.
राजा सोनापूरच्या प्रत्येक सणाचा, प्रत्येक जत्रेचा आणि प्रत्येक आनंदाचा अविभाज्य भाग बनला.

बाहेरगावचे लोक खास राजाला पाहण्यासाठी सोनापूरला येऊ लागले.
गावातील मुलं त्याच्याबरोबर खेळू लागली.
गणप्या आजही स्वतःला "राजाचा अधिकृत प्रशिक्षक" म्हणत असे, आणि धोंडू आजही त्याची फिरकी घेत असे.
गौरीच्या प्रेमळ स्वभावामुळे राजा कायम शांत राहू लागला.
सोनापूरच्या प्रत्येक चेहऱ्यावर हसू फुलवणारा तो उधळलेला वळू, आता गावाच्या प्रेमाने जिंकला गेला होता.

“उधळलेला राजा”

“उधळलेला राजा” ही केबळ एका वळूबद्दलची घडणारी कथा नाही; तर ती ग्रामीण जीवनातील निरागसता, माणुसकी, मैत्री, एकोपा आणि खळखळून हसवणाऱ्या प्रसंगांची अविस्मरणीय सफर आहे.

या कादंबरीतील राजा, गणप्या, धोंडू, गौरी आणि सोनापूर गावातील प्रत्येक व्यक्तिरेखा आपल्या आजुबाजूच्या जीवनातून प्रेरणा घेत साकारली आहे. त्यांच्या विनोदी प्रसंगांतून आनंद मिळावा, ग्रामीण संस्कृतीची ओळख व्हावी आणि प्रत्येक वाचकाच्या चेहऱ्यावर हास्य फुलावे, हीच या पुस्तकामागील खरी भावना आहे.

आपण हे पुस्तक मनापासून वाचले, त्यातील पात्रांवर प्रेम केले आणि त्यांच्या खोडयांवर मनसोक्त हसलात, तर लेखक म्हणून माझे लेखन सार्थकी लागेल.

ISBN 978-93-6068-733-5